

*Załącznik do Uchwały Nr 191/3601/09
Zarządu Województwa Podkarpackiego
w Rzeszowie
z dnia 19 maja 2009 r.*

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W RZESZOWIE

***REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ
NA RZECZ ZATRUDNIENIA
NA 2009 ROK***

Rzeszów – maj 2009 rok

WSTĘP

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok dla województwa podkarpackiego jest realizacją postanowień art. 3 ust 4. ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. (Dz. U. Nr 69, poz. 415 z 2008 r. z późn. zm.).

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia jest dokumentem informującym o tym, jak regionalna polityka zatrudnienia odpowiada na zadania zawarte w Krajowym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009-2011. Dokument ten odnosi się również do priorytetów i kierunków działań państwa określonych w "Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015", "Strategicznym Planie Rządzenia", "Krajowym Programie Reform na lata 2008-2011 na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej" oraz Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013".

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia wskazuje grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia na regionalnym rynku pracy w oparciu o określone priorytety wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok składa się z pięciu rozdziałów i załączników :

- Rozdział 1 Zawiera diagnozę sytuacji na rynku pracy województwa podkarpackiego.
- Rozdział 2 Przedstawia priorytety Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok
- Rozdział 3 Zawiera opis zadań, które będą realizowane w ramach priorytetów określonych w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok.
- Rozdział 4 Przedstawia zagadnienia dotyczące zarządzania i współdziałania partnerów przy realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok.
- Rozdział 5 Określa sposób monitorowania i sprawozdawczości z realizacji zadań Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok.

ROZDZIAŁ 1

DIAGNOZA SYTUACJI NA RYNKU PRACY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

1. Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa podkarpackiego

1.1. Sytuacja demograficzna

Na koniec 2007 roku liczba ludności w województwie podkarpackim wynosiła 2 097,3 tys. (tj. o 0,3 tys. mniej niż w końcu 2006 roku). Odpowiadało to 5,5 % populacji kraju (podobnie jak w 2006 roku). Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 118 osób na kilometr kwadratowy (w kraju 122 osoby). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne w województwie tj. od najwyższego w Rzeszowie 2 153 osoby/km² i Przemyślu 1 528 osoby/km² (w 2006 roku odpowiednio: 2 403 i 1 534 osoby/km²) do najniższego w powiatach: bieszczadzkim i leskim odpowiednio: 19 i 32 osoby / km² (w roku poprzednim 20 i 32 osoby / km²). Pod względem liczby ludności województwo podkarpackie zajęło 9 (w 2006 roku 8), a pod względem średniej gęstości zaludnienia 7 miejsce w kraju. Bardziej zaludniony podregion rzeszowsko-tarnobrzeski skupiał 55,3 % ogółu populacji województwa.

W 2007 roku liczba ludności w województwie zmniejszyła się o 226 osób (w 2006 roku zmniejszyła się o 699 osób). W kraju natomiast liczba ludności zmniejszyła się o 9,8 tys. (w 2006 roku o 31,6 tys.). Ludność Podkarpacia cechuje nadal dosyć wysoki poziom przyrostu naturalnego. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa w 2007 roku wskaźnik ten wyniósł 1,5 i znacznie odbiegał od krajowego (wynoszącego 0,3). W porównaniu do 2006 roku zwiększył się o 0,2 przy czym w miastach wystąpił wzrost o 0,1, a na wsi o 0,2. W 2007 r. najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności zanotowano w powiecie ropczycko-sędziszowskim (3,0) oraz dębickim (2,7), najniższy zaś w Przemyślu (-0,9) i powiecie stalowowolskim (-0,3).

Nadal utrzymuje się najniższy wskaźnik urbanizacji wśród województw, który wskazuje na rolniczy charakter naszego województwa. W 45 miastach zamieszkuje 40,6 % (w 2006 roku 40,5 %) ludności. Dla Polski wynosił on w 2007 roku 61,2 %, a w 2006 roku 61,3 %. Ten wysoki odsetek osób mieszkających na obszarach wiejskich ma równocześnie wpływ na niski udział przemysłu w tworzeniu produktu krajowego brutto jak również na wielkość bezrobocia, ze względu na ukryte bezrobocie na terenach wiejskich.¹

Struktura ludności według płci od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie ludności nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51,1 % mieszkańców. W 2007 roku współczynnik feminizacji osiągnął w województwie wartość 104,6, a w kraju 107,0. Oznacza to, że na 100 mężczyzn przypadają statystycznie 105 kobiet, przy czym w miastach 109, a na wsi 102. Podkarpacie jest województwem stosunkowo młodym, o czym świadczyć może mediana wieku mieszkańców. Należy jednak zauważyć, że jest ona co roku coraz wyższa - w 2002 roku wynosiła 33,6 lat, a w 2006 roku 35,0 lat co oznacza, że połowa ludności osiągnęła ten wiek (dla mężczyzn 33,5, a kobiet 36,8 lat). W 2007 roku mediana

---

¹ Por. *Stan i prognoza rozwoju gospodarczego regionu podkarpackiego*, konsorcjum firm: Polska Sieć Doradców Biznesu (PSDB S.A.), Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR), IPSOS – Demoskop, na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS), Warszawa 2002, s. 37.

wieku wyniosła 35,4 lat (dla mężczyzn 33,9, a dla kobiet 37,2). Dla porównania w Polsce wiek ten w 2006 roku wyniósł 37 lat (35 mężczyźni i 39,1 lat kobiety), a w 2007 roku 37,3 (dla mężczyzn 35,3, a dla kobiet 39,4).² Mieszkańcy miast w naszym województwie są średnio o 2 lata starsi od mieszkańców wsi. Podkreślić też należy, że w ostatnich latach obserwuje się w województwie niekorzystne zmiany świadczące o starzeniu się społeczeństwa. Stopniowo następuje zmniejszanie się udziału dzieci i młodzieży (0-17 lat) w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżył się z 22,3 % w 2006 roku do 21,6 % w 2007 r. Jednocześnie wzrósł nieco udział osób w wieku poprodukcyjnym z 15,1 % w roku 2006 do 15,3 % w 2007 r. Zwiększył się również udział ludności w wieku produkcyjnym – z 62,6 % w roku 2006 do 63,1 % w 2007 r. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2007 roku przypadało w województwie 59 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym), a w 2006 roku 60 osób. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla miast wynosił 52, a dla wsi 64 osoby.

Obok przyrostu naturalnego, czynnikiem kształtującym liczbę ludności są migracje ludności. Od kilku lat notuje się w naszym województwie ujemne saldo migracji. Wskutek migracji zmniejsza się liczba ludności. W 2006 r. z tego powodu liczba ludności zmniejszyła się o 3 990 osób, a w 2007 roku o 3 153, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło 1,5 osób (w kraju minus 0,9). Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego w ciągu roku przekroczyła liczbę osób zameldowanych na pobyt stały w tym okresie. W konsekwencji w 2007 roku liczba mieszkańców województwa w wyniku migracji zmniejszyła się o 1 737 mężczyzn i o 1 416 kobiet. Z miast ubyły 2 923 osoby (3,4 na 1000 mieszkańców), natomiast na wsi liczba ludności zmniejszyła się o 230 osób (0,2 na 1000 ludności).³

1.2. Wybrane wskaźniki opisujące poziom rozwoju gospodarczego

Poziom rozwoju gospodarczego można opisywać syntetycznymi wskaźnikami aktywności gospodarczej takimi jak: wartość produktu krajowego brutto (PKB)⁴ oraz wartość dodana brutto (WDB).⁵ W województwie podkarpackim w 2006 roku mieszkało około 5,5 % ludności Polski, a produkt krajowy brutto wytworzony na tym obszarze stanowił jedynie 3,8 % całego produktu wytworzonego w tym okresie w Polsce. Również w przeliczeniu na jednego mieszkańca, produkt krajowy brutto w województwie podkarpackim był znacznie niższy niż w innych regionach (15 miejsce w kraju). W 2006 roku stanowił on 68,4 % produktu przypadającego na statystycznego Polaka.

² Przemiany demograficzne w woj. podkarpackim w latach 2000-2007. Rzeszów 2008, s.30.

³ Dane dotyczące demografii pochodzą z opracowania Urzędu Statystycznego w Rzeszowie pt. "Stan ,ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2007 roku.

⁴ Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększoną o podatki od produktów i pomniejszoną o dotację do produktów. PKB jest liczony w cenach rynkowych (definicja pochodzi z *Rocznika Statystycznego Województwa Podkarpackiego*, Rzeszów 2007 s. 369).

⁵ Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

Tabela 1. Produkt Krajowy Brutto w województwie podkarpackim oraz na 1 mieszkańca per capita w 2000 i 2006 r.

Wyszczególnienie	2000	2006
Ogółem (mln zł)	28514	39 894
Polska = 100	3,8	3,8
Lokata	11	11
per capita (zł)	13574	19024
Polska = 100	69,8	68,4
Lokata	15	15

Zródło: Rocznik Statystyczny Województw 2008 s.126-129.

W 2006 roku wartość dodana brutto na 1 mieszkańca (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosła 16 712 zł⁶. Na 1 pracującego wyniosła dla województwa podkarpackiego 49 929 zł (w kraju 70 696 zł) tj. 70,6 % średniej krajowej, co dało 15 lokatę wśród województw⁷. Strukturę wartości dodanej brutto można przedstawić również według rodzajów działalności. W 2006 roku w strukturze wartości dodanej województwa podkarpackiego dominował sektor działalności usługowej 63,9 %, w tym usługi rynkowe 45,3 % (w kraju 65,6 %, w tym usługi rynkowe 51 %). Na nieco wyższym niż średni poziom krajowy w wartości dodanej brutto był udział przemysłu (województwo 26,8 %, Polska 24,2 %) i budownictwa (województwo 6,2 %, a kraj 5,9 %). Na niższym natomiast był udział rolnictwa, łowiectwa oraz leśnictwa i rybactwa (województwo 3,1 %, Polska 4,3 %) ⁸. Przy ocenie poziomu rozwoju gospodarczego danego obszaru uwzględnia się również wysokość stopy bezrobocia. Pod względem tego wskaźnika województwo podkarpackie lokuje się wśród województw o stosunkowo wysokim poziomie bezrobocia (na koniec 2008 roku 12 pozycja w kraju). Nie jest to jednak wskaźnik, który w sposób pełny charakteryzuje rynek pracy gdyż w naszym regionie występuje wyższe niż w innych województwach bezrobocie ukryte.

Przy ocenie poziomu rozwoju gospodarczego województwa należy uwzględniać również wskaźniki opisujące materialne i cywilizacyjne warunki życia mieszkańców tj. głównie poziom i jakość życia. Podejście do tych zjawisk zależy w dużej mierze od wskaźników przyjętych do analizy. W niniejszym opracowaniu posługujemy się wskaźnikami publikowanymi przez GUS (np. dochody ludności, sytuacja mieszkaniowa, sieć handlowa, edukacja i kształcenie, dostęp do kultury, ochrona zdrowia, transport i komunikacja). Pod względem tych wskaźników województwo podkarpackie posiada stosunkowo niską pozycję w kraju. Dotyczy to w szczególności niskich dochodów ludności, które nie tylko obniżają poziom życia, ale przede wszystkim osłabiają stymulującą rolę wewnątrz regionalnego popytu, który jest istotnym czynnikiem rozwojowym.

⁶ Rocznik Statystyczny Województw 2008 str. 703.

⁷ Rocznik Statystyczny Województw 2008 str. 704.

⁸ Rocznik Statystyczny Województw 2008 str. 704.

Tabela 2. Wybrane wskaźniki dotyczące materialnych i cywilizacyjnych warunków życia ludności w województwie podkarpackim według stanu na 31. XII. 2007 r.

Grupy wskaźników	Wskaźniki szczegółowe	Polska	województwo	lokata
Dochody ludności	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł)	2 866,04	2 372,82	16
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto (z pozarolniczego systemu ubezpieczeń) (zł)	1 298,83	1 060,11	16
Sytuacja mieszkaniowa ludności	Mieszkania na 1000 ludności	340,9	290,7	16
	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	23,8	22,6	14
Sieć handlowa	Liczba ludności na 1 sklep	103	111	13
Edukacja i kształcenie	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	504	352	15
Dostęp do kultury	Liczba ludności na 1 miejsce na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych	550	1 270	16
	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	176	178	6
Ochrona zdrowia	Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych	218	232	10
	Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1 747	1 474	3
Transport i komunikacja	Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności	383	343	13
	Telefoniczne łącza główne na 1000 ludności	268,7	239,3	13
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² w km	82,8	79,9	10
	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe na 100 km ² w km	6,3	5,2	12

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2008 s.102 -130 i 647,652,654,662, 785, Polska w liczbach. Warszawa 2008 s.13 oraz dane ze strony: www.stat.gov.pl

1.3. Stan rozwoju przedsiębiorczości

Według stanu na koniec roku 2007 roku w województwie podkarpackim, w rejestrze REGON zarejestrowanych było ok. 142,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) tj. o 14,7 % więcej niż w roku 1999. Podmioty z Podkarpacia stanowiły ok. 4 % ogółu podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Przeważająca większość podmiotów (135,9 tys. tj. 95,7 %) znajdowała się w sektorze prywatnym (w kraju 96,2 %) ⁹. Wśród podmiotów z tego sektora 80,6 % (tj. 109,5 tys.) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – głównie handlową 35,7 %, usługową w zakresie obsługi nieruchomości i firm 12,9 %, a budowlaną 12,2 %. Prawie ¼ tej grupy podmiotów stanowiły podmioty jednoosobowe. W rejestrze REGON zarejestrowane były również 10 274 spółki cywilne, 6 413 spółek handlowych, 4 884 stowarzyszenia i organizacje społeczne, 1 973 wspólnoty mieszkaniowe, 779 spółdzielni oraz 205 fundacji. Wśród spółek handlowych 79,4 % stanowiły spółki kapitałowe, a 20,6 % spółki osobowe. Podmioty sektora publicznego (6,1 tys.) stanowiły 4,3 %. W końcu 2007 roku w województwie istniało 6 przedsiębiorstw państwowych tj. o 3 mniej niż w 2006 roku i o 85 mniej niż w 1999 roku.

⁹ Rocznik Statystyczny Województw 2008 r. str. 717.

Podmioty według wielkości. W województwie podkarpackim dominują przedsiębiorstwa małe, dostarczające produkcji na rynki lokalne. W 2007 roku 94,7 % ogółu zarejestrowanych podmiotów to podmioty, w których pracowało 9 osób i mniej, 4,3 % stanowiły podmioty zatrudniające 10 – 49 osób, 0,8 % zatrudniające 50 – 249 osób, a tylko 0,2 % podmiotów zatrudniało 250 osób i więcej¹⁰

Tabela 3. Struktura wielkości podmiotów gospodarczych znajdujących się w rejestrze REGON województwa podkarpackiego wg stanu na koniec 2007 r.

Ogółem	Podmioty o liczbie pracujących			
	9 i mniej	10-49	50-249	250 i więcej
100,0 %	94,7	4,3	0,8	0,2

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

Najwięcej osób pracowało w podmiotach najmniejszych (tj. w podmiotach o liczbie pracujących 9 i mniej) tj. 36,5 % ogółu pracujących oraz w podmiotach o liczbie pracujących 250 i więcej (24,5 %).

Tabela 4. Struktura pracujących w podmiotach gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON województwa podkarpackiego wg stanu na koniec 2007 r.

Ogółem	W podmiotach o liczbie pracujących			
	9 i mniej	10-49	50-249	250 i więcej
100,0 %	36,5	20,6	18,4	24,5

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Rzeszowie.

Podmioty według branży. Większość podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec 2007 roku w województwie podkarpackim stanowiły podmioty należące do sekcji PKD „Handel i naprawy” (46 722 podmioty tj. 32,9% ogółu zarejestrowanych podmiotów) oraz sekcji „Obsługa nieruchomości i firm ” (18 314 podmiotów tj. 12,9 % ogółu). Podmioty zarejestrowane w sekcji „Budownictwo” stanowiły 10,5 % (14 860), a „Przemysł” 10,4% (14 778) wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie podkarpackim.

¹⁰ Na podstawie opracowania Urzędu Statystycznego w Rzeszowie pt. ”Podmioty Gospodarki Narodowej Wpisane do Rejestru REGON w woj. Podkarpackim. Stan na koniec 2007 r”.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie podkarpackim według wybranych sekcji PKD w 2007 r.

Sekcja PKD	Liczba podmiotów	% udział
Przemysł	14 778	10,4
Budownictwo	14 860	10,5
Handel i naprawy	46 722	32,9
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	10 101	7,1
Obsługa nieruchomości i firm	18 314	12,9
Edukacja	4 980	3,5
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6 765	4,8
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	11 501	8,1
Pozostałe	14 035	9,9
Razem	142 056	100 %

Źródło: Biuletyn Statystyczny Woj. Podkarpackiego IV kwartał 2007 s. 54 (wylczenia własne).

Rozmieszczenie terytorialne. Najwięcej przedsiębiorstw działa na terenach gdzie są odpowiednie rynki zbytu, wykwalifikowana siła robocza, dostęp do wyspecjalizowanych usług i środków finansowych, a infrastruktura jest lepiej rozwinięta. Takie korzystne warunki funkcjonowania przedsiębiorstw występują najczęściej w granicach aglomeracji miejskich oraz na ich obrzeżach. Znajduje to również swoje odzwierciedlenie w województwie podkarpackim. Na koniec 2007 roku najwięcej zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarczych odnotowano w następujących powiatach: m. Rzeszowie (18 903), powiecie rzeszowskim (9 927), mieleckim (9 048), stalowowolskim (8 599). Najmniej podmiotów gospodarczych natomiast na terenie powiatów: bieszczadzkiego (2 067), leskiego (2 472) i lubaczowskiego (2 686). Liczbę przedsiębiorstw jako miernik przedsiębiorczości dla celów porównawczych odnosi się też do liczby ludności danego obszaru. W poniższej tabeli przedstawione zostały dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej w wartościach bezwzględnych oraz w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Biorąc pod uwagę wskaźnik, jakim jest liczba przedsiębiorstw przypadających na 10 tys. ludności do najbardziej „nasyconych” przedsiębiorstwami powiatów, zaliczyć należy: m. Rzeszów (1 136), m. Krosno (1 090), m. Tarnobrzeg (1 057) oraz m. Przemyśl (940), powiat bieszczadzki (935) i powiat leski (932). Najmniejsze wartości tego wskaźnika odnotowano w powiatach głównie o charakterystyce rolniczej takich jak: lubaczowski (472), przeworski (473), strzyżowski (475) i przemyski (476). Pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności województwo nasze zajmuje 16 miejsce w kraju (w kraju przypada średnio 967 podmiotów na 10 tys. ludności zaś w naszym województwie 677).¹¹

¹¹ Rocznik Statystyczny Województw 2008. s.126

1.4. Aktywność zawodowa i struktura zatrudnienia

Aktywność zawodowa. Liczba ludności aktywnej zawodowo (tj. w wieku 15 lat i więcej) w województwie podkarpackim wynosiła na koniec IV kwartału 2007 roku 918 tys. W województwie podkarpackim aktywność zawodowa zróżnicowana była zarówno w przekroju płci, wieku, wykształcenia jak i w układzie miasto-wieś. Obserwowano wyższy współczynnik aktywności zawodowej mężczyzn (62,4 %) niż kobiet (48,7 %), mieszkańców wsi (58,0 %) niż miast (51,8 %), osób w wieku 35-44 lat (87,4 %) oraz 25-34 (85,3 %) niż w pozostałych kategoriach wiekowych. Dla przykładu w grupie wiekowej 15-24 lat wyniósł on 29,4 %, a 55 lat i więcej (25,3 %). Najwyższy współczynnik aktywności zawodowej odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym. Na koniec IV kwartału 2007 r. wyniósł on w tej grupie osób 79,6 %. Wysokiemu współczynnikowi aktywności zawodowej w tej zbiorowości towarzyszył równie wysoki (w porównaniu do innych grup) wskaźnik zatrudnienia¹², który w omawianym okresie wyniósł 74,9 %.¹³

Tabela 6. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie podkarpackim według płci i miejsca zamieszkania

Wyszczególnienie	1999 (grudzień)	2000 (grudzień)	2004 (grudzień)	2005 (grudzień)	2006 (grudzień)	2007 (grudzień)
woj. podkarpackie	57,0	55,9	54,9	54,1	53,8	55,5
Miasta	55,3	54,3	52,0	52,5	52,4	51,8
Wieś	58,1	57,0	56,8	55,2	54,8	58,0
Mężczyźni	62,6	61,7	62,1	59,4	61,3	62,4
Kobiety	51,6	50,8	48,3	49,3	46,9	48,7

Zródło: Roczniki statystyczne województwa podkarpackiego z lat 2002-2008

Pracujący. Według stanu na koniec 2007 r. w województwie podkarpackim zanotowano 677 553 osoby pracujące¹⁴ z tego 171 023 w sektorze publicznym i 506 530 w sektorze prywatnym. Z ogólnej liczby pracujących 309 373 to kobiety. W rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie pracowało 159 375 osób (23,5 %), w przemyśle i budownictwie łącznie 197 679 osób (29,2 %), z tego w przemyśle 164 830, a budownictwie 32 849 osób. W usługach natomiast łącznie 320 499 osób tj. 47,3% (w tym: 194 650 osób w sektorze usług rynkowych i 125 849 osób w usługach nierynkowych). Podkreślić należy, że w porównaniu do innych województw poziom zatrudnienia w usługach, szczególnie w usługach rynkowych jest nadal zbyt niski. Poza tym w naszym województwie utrzymuje się także niska efektywność produkcji w rolnictwie. Wpływa na to rozdrobnienie gospodarstw oraz ich przeludnienie – stąd też na znaczną skalę występuje zjawisko bezrobocia ukrytego. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych w woj. podkarpackim w 2007 roku wynosiła 4,3 ha, a w kraju 8,9 ha.¹⁵ (tj. 15 miejsce wśród województw). Niekorzystnym zjawiskiem jest też zbyt mała liczba silnych podmiotów gospodarczych w branżach naukochołnych o wysokim nasyceniu nowoczesną techniką, co wpływa również na emigrację z regionu wysokokwalifikowanych kadr.

¹² Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności (w wieku 15 lat i więcej) ogółem oraz danej grupy.

¹³ Rocznik Statystyczny Województwa Podkarpackiego 2008 str.142-143.

¹⁴ Rocznik Statystyczny Woj. Podkarpackiego 2008 str.144.

¹⁵ Rocznik Statystyczny Województw 2008 s.58

1.5. Edukacja

Ważnym wskaźnikiem dotyczącym edukacji jest współczynnik skolaryzacji netto¹⁶. Poniższa tabela przedstawia współczynnik skolaryzacji netto w roku szkolnym 2007/2008 dla woj. podkarpackiego w porównaniu do kraju.

Tabela 7. Współczynnik skolaryzacji netto w roku szkolnym 2007/2008

Wyszczególnienie	Grupy wieku	Podkarpackie	Polska
Wychowanie przedszkolne	6	94,8	94,9
Szkoły:			
podstawowe	7-12	95,8	96,8
Gimnazja	13-15	95,9	95,3
zasadnicze zawodowe ^a	16-18	13,5	13,0
licea ogólnokształcące i profilowane ^b	16-18	47,8	50,3
technika ^c	16-18	30,5	26,5
Policealne	19-21	8,4	9,2
Wyższe	19-24	25,7	39,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „Rocznika Statystycznego województwa podkarpackiego 2008” oraz „Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej 2008”.

^a łącznie ze szkołami ponadgimnazjalnymi specjalnymi przysposabiającymi do pracy;

^b łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi;

^c łącznie z technikami uzupełniającymi i szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Sieć szkół

W roku szkolnym 2007/2008 liczba szkół w woj. podkarpackim wynosiła ogółem 2 454 (o 49 mniej niż w roku szkolnym 2006/07), z czego 1 169 stanowiły szkoły podstawowe. Ponad jedna piąta ogółu szkół w województwie to gimnazja (560 szkoły). Dokładne dane dotyczące liczby poszczególnych rodzajów szkół w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Sieć szkół w województwie wg organów prowadzących

Typ szkoły	Rok szkolny			
	2000/2001	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Szkoły podstawowe	1295	1181	1180	1169
Gimnazja	451	541	543	560
Zasadnicze szkoły zawodowe ^a	121	115	117	121
Licea ogólnokształcące ^b	109	139	143	141
Licea profilowane	x	86	82	66
Technika ^c	412	186	170	149
Szkoły policealne	108	151	154	136
Szkoły wyższe	11	17	17	17
Szkoły dla dorosłych	108	111	97	95

¹⁶ Współczynnik solaryzacji netto – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2007, 2008.

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi ponadgimnazjalnymi przysposabiającymi do pracy.

^b Łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

^c Łącznie z technikami uzupełniającymi oraz artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Analizując dane przedstawione w tabeli zauważamy, iż w roku szkolnym 2007/08, w porównaniu do poprzedniego roku, wzrosła liczba gimnazjów i zasadniczych szkół zawodowych. Zmniejszyła się natomiast liczba szkół podstawowych, liceów profilowanych, liceów ogólnokształcących, techników, szkół policealnych i szkół dla dorosłych.

Tabela 9. Liczba uczniów w poszczególnych typach szkół

Liczba uczniów/studentów	Rok szkolny			
	2000/2001	2005/2006	2006/2007	2007/2008
Szkoły podstawowe	201 786	158 388	151 441	145 041
Gimnazja	72 706	99 416	94 460	89 097
Zasadnicze szkoły zawodowe	26 121	14 157	14 305	15 040
Licea ogólnokształcące	50 112	44 154	43 727	43 105
Licea profilowane	X	12049	9 450	6 540
Technika	72 046	39 368	39 278	41 968
Szkoły policealne	9 233	14 619	15 844	14 018
Szkoły wyższe	61 099	78 394	75 992	73 839
Szkoły dla dorosłych	11 537	6 931	6 255	7 430

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2007 i 2008.

Uczniowie szkół zasadniczych zawodowych

W roku szkolnym 2007/2008 w woj. podkarpackim do szkół zasadniczych zawodowych uczęszczało 15 581 uczniów (o 800 więcej niż w poprzednim roku szkolnym). W roku szkolnym 2006/07 zasadnicze szkoły zawodowe opuściło 4 613 absolwentów, tj. o 163 niż w poprzednim roku szkolnym.

Tabela 10. Uczniowie i absolwenci zasadniczych szkół zawodowych w woj. podkarpackim

	Uczniowie			Absolwenci		
	2000/01	2006/07	2007/08	2000/01	2005/06	2006/07
Zasadnicze szkoły zawodowe ^a	26 121	14 781	15 581	9 530	4 776	4 613

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2008.

^a Łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy

Uczniowie szkół średnich

W roku szkolnym 2007/08 do liceów ogólnokształcących na Podkarpaciu uczęszczało 43384 uczniów (o 697 mniej niż w roku poprzednim), a do liceów profilowanych uczęszczało 6540 uczniów (o 291 mniej niż w roku ubiegłym). Z kolei w roku szkolnym 2006/07 licea ogólnokształcące opuściło 14133 absolwentów (o 381 mniej niż w roku poprzednim). Licea profilowane opuściło 3843 absolwentów (o 391 mniej niż w roku poprzednim). Jeśli chodzi o technika to do tego typu szkół w roku szkolnym 2007/08 uczęszczało 41968 uczniów (o 396 mniej niż w roku poprzednim), opuściło je zaś w roku 2006/07 8327 absolwentów (o 1336

mniej niż w roku poprzednim). W ostatnim okresie można zaobserwować spadek liczby uczniów w poszczególnych typach szkół średnich.

Tabela 11. Uczniowie i absolwenci szkół średnich w woj. podkarpackim

	Uczniowie			Absolwenci		
	2000/01	2006/07	2007/08	2000/01	2005/06	2006/07
Licea ogólnokształcące ^a	50112	44081	43384	10599	14514	14133
Licea profilowane	x	9450	6540	x	4234	3843
Technika ^b	73181	41564	41968	14117	9574	8327

Źródło: Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2008

^a Łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

^b Łącznie z technikami uzupełniającymi oraz szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

Szkolnictwo wyższe

Ważną rolę w rozwoju zasobów intelektualnych regionu odgrywa sieć wyższych uczelni, przygotowująca kadry wysoko wykwalifikowanych pracowników. W porównaniu do kraju potencjał edukacyjny województwa podkarpackiego jest niewielki, chociaż w ostatnich latach można zaobserwować rozwój szkolnictwa wyższego (szczególnie niepublicznego). Świadczy o tym głównie wzrastająca liczba uczelni oraz liczba studentów. W roku akademickim 2000/01 w Polsce studiowało prawie 1,6 mln osób (na Podkarpaciu 61 tys.), a w roku akademickim 2007/08 liczba studentów wynosiła 1,9 mln (na Podkarpaciu prawie 74 tys.). Mimo to woj. podkarpackie w dalszym ciągu znajduje się prawie na samym końcu, jeśli chodzi o liczbę studentów szkół wyższych przypadających na 10 tys. ludności. W 2007 roku wskaźnik ten dla Polski wynosił 504, dla województwa natomiast 352, co dało nam 15 miejsce w kraju. W roku akademickim 2007/2008 w naszym regionie funkcjonowało 17 uczelni, z tego najwięcej (9) to wyższe szkoły zawodowe i wyższe szkoły ekonomiczne (4). Poza tym na Podkarpaciu funkcjonuje 1 uniwersytet i 1 wyższa szkoła techniczna. W województwie podkarpackim w roku akademickim 2007/2008 na 17 uczelniach studiowało 73 839 osoby tj. o 2 153 osoby mniej niż w roku poprzednim. Najwięcej osób tj. 21 976 studiowało w Uniwersytecie Rzeszowskim, w wyższych szkołach ekonomicznych natomiast studiowało 21 587 osób. Dość dużą grupę stanowili także studenci wyższych szkół zawodowych (16 137) oraz Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza (12 266). W pozostałych szkołach wyższych studiowało 1 873 osoby.

2. Ogólna charakterystyka bezrobocia

2.1. Zmiany liczby bezrobotnych w czasie

Cechy charakterystyczne bezrobocia w województwie podkarpackim to:

- duże zróżnicowanie przestrzenne o znacznej rozpiętości stopy bezrobocia pomiędzy powiatami;
- wysoki udział bezrobotnych mieszkających na wsi wśród ogółu bezrobotnych wynoszący prawie 63 %;
- stosunkowo wysoki odsetek bezrobotnych kobiet – stanowią one ponad połowę ogółu bezrobotnych, a tempo spadku bezrobocia wśród kobiet jest zdecydowanie niższe niż mężczyzn;
- duża skala bezrobocia ludzi młodych – poziom bezrobocia ludzi w wieku 18-34 lat wynosi ponad 53%;
- znaczny udział wśród ogółu bezrobotnych osób o niskim poziomie wykształcenia (osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej stanowią ponad połowę bezrobotnych);
- utrzymujące się na wysokim poziomie bezrobocie długotrwałe – osoby pozostające w rejestrach urzędów pracy ponad 12 miesięcy stanowią blisko 40% bezrobotnych, w tym 27,1% oczekuje na pracę powyżej 24 miesiące. Z tej grupy ludzie przechodzą w sferę dezaktywacji;
- niski odsetek osób zarejestrowanych bezrobotnych uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (16,1 %), co podkreśla tylko fakt bliskości pomiędzy stanem bezrobocia, a sytuacją ubóstwa.

Tabela 12. Zmiany w liczbie bezrobotnych w latach 2004-2008

Stan na koniec roku	Liczba bezrobotnych ogółem	Wzrost/ spadek do roku poprzedniego	w tym: bezrobotne kobiety	Wzrost/ spadek do roku poprzedniego
2004	170 293	- 12 204	88 723	- 3 875
2005	163 956	- 6 337	87 626	- 1 097
2006	145 246	- 18 710	81 490	- 6 136
2007	126 360	- 18 886	73 127	- 8 363
2008	115 567	- 10 793	64 122	- 9 005

Zródło: Wyliczenia własne na podstawie sprawozdań statystycznych o rynku pracy.

Na koniec 2008 roku w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 115 567 bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2007 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się ogółem o 10 793 osoby. W poszczególnych miesiącach występowały sezonowe zmiany w liczbie bezrobotnych. Po wzroście w styczniu do 131 628 osób (z 126 360 w końcu grudnia 2007 r.) od lutego do października notowano co miesiąc spadek liczby bezrobotnych. Wzrost liczby bezrobotnych zanotowano dopiero w dwóch ostatnich miesiącach tj. listopadzie i grudniu. W porównaniu do stanu z końca poprzedniego roku, w 2008 roku zmniejszenie liczby bezrobotnych nastąpiło w większości powiatów (poza bieszczadzkim, brzozowskim, mieleckim, stalowowolskim i m. Krośnie, w których liczba bezrobotnych wzrosła od 5 do 320 osób). Największy spadek liczby bezrobotnych

zanotowano natomiast w powiatach: rzeszowskim (o 2 543), dębickim (o 1 701), m. Rzeszowie (o 1 319), sanockim (o 1233) i jarosławskim (o 1 012 osób). Stopa bezrobocia w końcu grudnia 2008 r. wynosiła 13,1 % (w kraju 9,5 %). Na koniec 2007 roku 14,4 %, a w kraju 11,4 %. Rozpiętość między najwyższą, a najniższą stopą bezrobocia w naszym województwie wyniosła w grudniu 2008 roku 18,4 pkt. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: brzozowskim (23,6%), leskim (22,4%), bieszczadzkiem (21,4 %), strzyżowskim (20,1 %), i niżańskim (19,4 %). Najniższą natomiast w m. Krośnie (5,2 %), m. Rzeszowie (6,0 %) oraz powiatach: stalowowolskim (10,0 %) i mieleckim (10,8 %). Stopę bezrobocia wyższą lub równą średniej w województwie zanotowano w 18 powiatach.

Tabela 13. „Napływ” i „odpływ” bezrobotnych w województwie podkarpackim w latach 2004-2008

Lata	„napływ” bezrobotnych	„odpływ” bezrobotnych	w tym z powodu podjęcia pracy
2004	140 416	152 620	72 338
2005	151 774	158 111	69 648
2006	146 921	165 631	73 626
2007	143 375	162 261	69 770
2008	148 112	158 905	62 023

Źródło: Wyliczenia własne na podstawie sprawozdań statystycznych o rynku pracy.

Analizując „napływ” i „odpływ”¹⁷ osób bezrobotnych będących w ewidencji urzędów pracy w roku 2008 należy stwierdzić, iż:

- w okresie 12 miesięcy 2008 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się ogółem 148 112 bezrobotnych (w 2007 roku 143 375 osób). Tradycyjnie już w zdecydowanej większości były to osoby powracające do ewidencji po raz kolejny, czyli już wcześniej bezrobotne. Po raz kolejny zarejestrowało się 115 843 osoby tj. 78,2 % ogółu napływu (natomiast po raz pierwszy 32 269 tj. 21,8 %). Powtórne rejestracje dotyczyły głównie osób, które po okresie krótkotrwałego zatrudnienia (w tym także subsydiowanego ze środków Funduszu Pracy) powracały do ewidencji urzędów pracy, gdyż pracodawcy nie oferowali im stałych miejsc pracy,
- wśród ogólnej liczby nowo zarejestrowanych kobiety stanowiły 48,7 % (72 191 kobiet), zamieszkali na wsi 59,8 % (88 589 osób), poprzednio pracujący ok. 67 % (99 187 osób), osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki 16,4 % (24 251 osób), osoby zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy 1,4 % (2 015 osób), a cudzoziemcy 0,07 % tj. 108 osób.

W 2008 roku najwięcej bezrobotnych zarejestrowało się w powiatach:

- jasielskim (9 557 osób),
- dębickim (9 189),
- m. Rzeszowie (8 941),
- mieleckim (8 866),

¹⁷ „napływ” tj. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w danym okresie w urzędach pracy, a „odpływ” tj. liczba osób wyłączonych w danym okresie z ewidencji PUP.

- rzeszowskim (8 697),
- jarosławskim (8 073).

Najmniej bezrobotnych zarejestrowało się natomiast w:

- bieszczadzkim (2 200 osób),
- leskim (2 446),
- m. Krośnie (2 913),
- m. Tarnobrzegu (3 263),
- tarnobrzeskim (3 480).

Drugim elementem obrazującym dynamikę bezrobotnych jest liczba osób, które tracą status bezrobotnego. W 2008 roku z ewidencji urzędów pracy wyrejestrowano 158 905 (w analogicznym okresie 2007 r. 162 261) bezrobotnych z tego 39 % (tj. 62 023 osoby) z tytułu podjęcia pracy. Spośród ogółu wyłączeń z tytułu podjęcia pracy 11 881 osób tj. 19,2 % uzyskało zatrudnienie w ramach miejsc pracy subsydiowanych z Funduszu Pracy (w analogicznym okresie 2007 r. 10 187 osób tj. 14,6 %).

Najwięcej bezrobotnych wyrejestrowano w następujących powiatach:

- rzeszowskim (11 240 osób),
- dębickim (10 890),
- m. Rzeszowie (10 260),
- jasielskim (9 845),
- jarosławskim (9 085).

Najmniej natomiast w powiatach:

- bieszczadzkim (2 195 osób),
- leskim (2 489),
- m. Krośnie (2 757),
- m. Tarnobrzegu (3 323),
- tarnobrzeskim (3 492).

Częstym powodem wyłączenia z ewidencji było również nie potwierdzenie przez bezrobotnych ustawowego obowiązku gotowości do podjęcia pracy. Z tego powodu wyłączono 48 987 osób tj. 30,8 % ogólnej liczby wyrejestrowanych (w analogicznym okresie 2007 r. 31,1%).

- W okresie 2008 roku „odpływ” bezrobotnych był większy od „napływu” o 10 793 osoby.

2.2. Bezrobotni z prawem do zasiłku

Z ogólnej liczby zarejestrowanych na koniec grudnia 2008 roku bezrobotnych, 18 554 osoby posiadały prawo do pobierania zasiłku. Uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych stanowili 16,1 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2007 r. liczba osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych wzrosła o 4 299 osób.

Najwyższy udział osób pobierających zasiłek dla bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych zanotowano w powiatach:

- brzozowskim (20,9 %),
- ropczycko-sędziszowskim (20,7 %),
- lubaczowskim (20,3 %),
- leżajski (19,8 %),
- leskim (19,6 %).

Najniższy natomiast w powiatach:

- przeworskim (8,6 %),
- m. Tarnobrzegu (11,2 %),
- m. Przemyślu (12,6 %),
- m. Rzeszowie (12,9 %).

2.3. Bezrobotni zamieszkali na wsi

Na koniec grudnia 2008 r. spośród ogółu bezrobotnych, 72 544 osoby mieszkały na terenach wiejskich. Stanowiły one 62,8 % ogółu bezrobotnych. W porównaniu ze stanem z końca ubiegłego roku liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi zmniejszyła się o 7 344 osoby. Z ogólnej liczby bezrobotnych zamieszkałych na wsi kobiety stanowiły ok. 55 % (tj. 39 869 osób).

Tabela 14. Bezrobotni zamieszkali na wsi w województwie podkarpackim w latach 2004-2008

Stan na koniec roku	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym: bezrobotnych zamieszkałych na wsi	% udział w ogólnej liczbie bezrobotnych
2004	170 293	107 919	63,4
2005	163 956	103 802	63,3
2006	145 246	92 098	63,4
2007	126 360	79 888	63,2
2008	115 567	72 544	62,8

Źródło: Wyliczenia własne na podstawie sprawozdań statystycznych o rynku pracy.

Najwyższy udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi zanotowano w powiatach:

- przemyskim (100,0 %),
- brzozowskim (91,6 %),
- krośnieńskim (89,9 %),
- strzyżowskim (87,4 %),
- kolbuszowskim (86,4 %).

Najniższy zaś w powiatach:

- stalowowolskim (40,2 %),
- mieleckim (51,8 %),
- sanockim (55,2 %),
- bieszczadzkim (58,5 %),
- dębickim (59,2 %).

Wśród bezrobotnych zamieszkałych na wsi 16,7 % (w 2007 roku 11,5 %) posiadało prawo do zasiłku dla bezrobotnych oraz 11,4 % (w 2007 roku 11,2 %) gospodarstwo rolne, którego powierzchnia nie przekraczała 2 ha przeliczeniowych. Bezrobotni zamieszkali na wsi to przede wszystkim osoby młode w wieku do 34 lat (54,8 % ogółu bezrobotnych z terenów wiejskich), posiadające głównie wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej (61,3 %) oraz posiadające niewielkie doświadczenie zawodowe - 35,4 % spośród nich posiada staż pracy maksymalnie do 5 lat, a 28,7 % dotychczas w ogóle nie pracowało. Osoby te również długo pozostają w ewidencji urzędów pracy – 40,6 % bezrobotnych

zamieszkałych na wsi pozostawało bez pracy powyżej 12 miesięcy z tego 28 % powyżej 24 miesięcy.

2.4. Struktura bezrobocia

Bezrobotni wg płci

Na koniec 2008 roku bezrobotne kobiety stanowiły 55,5 % (tj. 64 122) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (na koniec 2007 roku 57,9 %). W porównaniu do stanu z końca grudnia 2007 r. liczba ich zmniejszyła się o 9 005. Mężczyźni stanowili natomiast 44,6 % ogółu zarejestrowanych tj. 51 445 osób (w 2007 roku 42,1 %).

Najwyższy udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych zanotowano w powiatach:

- krośnieńskim (62,7 %),
- dębickim (61,5 %),
- m. Krośnie (61,2 %),
- mieleckim (60,1 %).

Najniższy natomiast w powiatach:

- lubaczowskim (47,6 %),
- łańcuckim (50,7 %),
- przemyskim (51,1 %),
- jarosławskim (51,2 %).

Tradycyjnie już sytuacja kobiet na rynku pracy jest bardziej niekorzystna niż mężczyzn. Bezrobotne kobiety stanowią ponad połowę ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Najczęściej są to osoby młode w wieku od 18 do 34 lat (56,1 % ogółu bezrobotnych kobiet) stosunkowo długo pozostające bez pracy (45,8 % ogółu zarejestrowanych kobiet pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy z tego 32,2% dłużej niż 2 lata). Trudności tych nie eliminuje ich wyższy poziom wykształcenia. Wykształcenie wyższe posiadało 11,1 % bezrobotnych kobiet i 6,7 % bezrobotnych mężczyzn. Policealne i średnie zawodowe 28,5 % kobiet i 20,3% mężczyzn, a średnie ogólnokształcące 12,6 % kobiet i 6,2 % mężczyzn. Natomiast bezrobotni mężczyźni przeważali wśród osób posiadających niższy poziom wykształcenia. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 36,6 % bezrobotnych mężczyzn i 28 % kobiet, a gimnazjalne i poniżej 30,2 % zarejestrowanych mężczyzn i 19,7 % kobiet.

Bezrobotni wg wieku

Najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (30,7 %). Natomiast drugą, co do liczebności grupę, osoby w wieku od 18 do 24 lat (22,7 %). Osoby młode stanowiły łącznie 53,4 % ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych. Wśród bezrobotnych kobiet, osoby w wieku 25 do 34 lat stanowiły 33,2 %, a w wieku 18 do 24 lat 22,9 %, tj. łącznie 56,1 %.

Tabela 15. Bezrobotni według wieku

wiek w latach	bezrobotni ogółem stan na 31. 12. 2008	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
18-24	26 251	22,7	14 666	22,9
25-34	35 526	30,7	21 314	33,2
35-44	24 383	21,1	14 615	22,8
45-54	23 021	19,9	11 826	18,4
55-59	5 508	4,8	1 701	2,7
60-64	878	0,8	---	---
ogółem	115 567	100,0%	64 122	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – zał.1.

W ogólnej liczbie bezrobotnych przeważają osoby w wieku mobilnym (tj. do 44 lat), którzy stanowią 74,5%. Osoby te również pozostają najdłużej w ewidencji urzędów pracy, stanowią 64,3 % kategorii bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 12 miesięcy.

Bezrobotni według wykształcenia

W grupie osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy najliczniejszy udział stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (31,9 %) oraz policealne i średnie zawodowe (24,8 %). Wykształcenie gimnazjalne i poniżej posiadało 24,4 % ogółu bezrobotnych. Natomiast najmniej, tj. 9,2 % ogółu bezrobotnych legitymowało się wykształceniem wyższym. Podkreślić jednak należy, iż w ostatnich latach następuje wzrost tej kategorii bezrobotnych (na koniec 2004 r. stanowili oni 5,5 %, w 2006 roku 6,9 %, a w 2007 roku 7,8 %). Natomiast osoby posiadające niskie kwalifikacje zawodowe stanowiły łącznie 56,3 %. Osoby te pozostają najdłużej w rejestrach powiatowych urzędów pracy. Stanowili oni 65,2 % grupy bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Bezrobotne kobiety posiadały wyższy poziom wykształcenia. Wśród bezrobotnych kobiet osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe stanowiły 28%, gimnazjalne i powyżej 19,7 %, średnie ogólnokształcące 12,6 %, a policealne i średnie zawodowe 28,5 %. Wyższe wykształcenie posiadało natomiast 11,1 % bezrobotnych kobiet.

Tabela 16. Bezrobotni wg wykształcenia

poziomy wykształcenia	bezrobotni ogółem stan na 31. 12. 2008	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
wyższe	10 600	9,2	7 130	11,1
policealne i średnie zawodowe	28 716	24,8	18 280	28,5
średnie ogólnokształcące	11 273	9,8	8 086	12,6
zasadnicze zawodowe	36 811	31,9	17 975	28,0
gimnazjalne i poniżej	28 167	24,4	12 651	19,7
Ogółem	115 567	100,0%	64 122	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01 – zał.1.

Bezrobotni według stażu pracy

W końcu grudnia 2008 roku wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych 27,1 % nie posiadało jeszcze dotychczas żadnego udokumentowanego stażu zawodowego, który jest preferowany przez pracodawców. Krótki staż pracy tj. do 5 lat posiadało łącznie 35,5 % ogółu bezrobotnych. Natomiast w grupie bezrobotnych kobiet brakiem stażu pracy legitymowało się 30,7 %, a stażem do 5 lat 34,9 %. Tak więc osoby bez doświadczenia zawodowego i posiadające krótki staż pracy stanowią przewagę (tj. ponad 62 %) ogółu bezrobotnych. Dotyczy to w większym stopniu kobiet, które stanowią ponad 65 % tej kategorii bezrobotnych.

Tabela 17. Bezrobotni według stażu pracy

staż pracy w latach	bezrobotni ogółem stan na 31. 12. 2008	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
do 1	16 831	14,6	10 077	15,7
od 1-5	24 147	20,9	12 323	19,2
od 5-10	15 102	13,1	8 212	12,8
od 10-20	17 161	14,8	9 575	14,9
od 20-30	9 218	8,0	3 792	5,9
30 i więcej	1 752	1,5	473	0,7
bez stażu pracy	31 356	27,1	19 670	30,7
Ogółem	115 567	100,0%	64 122	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01 – zał.1.

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Według stanu na 31 grudnia 2008 r. bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili łącznie 39,9 % ogółu bezrobotnych (z tego 27,1 % pozostawało bez pracy powyżej 24 miesięcy).

Tabela 18. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

czas pozostawania bez pracy w miesiącach	bezrobotni ogółem stan na 31. 12. 2008	% bezrobotnych ogółem	w tym: kobiety	% kobiet
do 1	10 962	9,5	4 403	6,9
od 1 do 3	23 490	20,3	11 057	17,2
od 3 do 6	18 517	16,0	10 301	16,1
od 6 do 12	16 539	14,3	8 988	14,0
od 12 do 24	14 778	12,8	8 731	13,6
powyżej 24	31 281	27,1	20 642	32,2
Ogółem	115 567	100,0%	64 122	100,0%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01 – zał.1.

Bezrobocie, a w szczególności bezrobocie długotrwałe, powoduje, że osoby z tej grupy przechodzą w sferę dezaktywacji zawodowej. Jest to sytuacja tym bardziej niekorzystna, że w tej kategorii bezrobotnych znajduje się znaczna grupa młodych osób tj. w wieku do 34 lat (38,5 % tej kategorii pozostaje w ewidencji urzędów pracy ponad

12 miesięcy), o niskim poziomie wykształcenia tj. zasadnicze – zawodowe oraz gimnazjalne i poniżej (66,2 % tej kategorii pozostaje w ewidencji urzędów pracy powyżej 12 miesięcy), nie posiadające żadnego doświadczenia zawodowego lub stosunkowo krótki staż pracy tj. do 5 lat (59,3 % ww. kategorii pozostaje w ewidencji urzędów pracy ponad 12 miesięcy). Ta niekorzystna sytuacja w większym stopniu dotyka bezrobotne kobiety, gdyż 45,8 % z nich pozostaje bez pracy powyżej roku (z tego 32,2 % powyżej 24 miesięcy). Zauważyć także należy, że wśród bezrobotnych długo pozostających bez pracy znaczny jest również udział osób z wyższych kategorii wiekowych. W grupie wiekowej 45- 54 lat osoby pozostające na bezrobociu ponad 12 miesięcy stanowią 27,1 %, a w wieku 35-44 lat 25,8% tej kategorii bezrobotnych.

2.5 Bezrobotni według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Na koniec 2008 roku populacja bezrobotnych, którzy pracowali przed zarejestrowaniem się w urzędach pracy wynosiła – 84 211 osób, tj. 72,9 % ogółu zarejestrowanych. W porównaniu do 2007 roku liczba tych osób zmniejszyła się o 5 771.

Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących:

- 57 604 osoby (tj. 68,4 %) pracowały wcześniej w zakładach sektora prywatnego,
- 20 933 osoby (tj. 24,9 %) w zakładach sektora publicznego,
- 5 674 osoby (tj. 6,7 %) w zakładach o niezidentyfikowanym rodzaju działalności

Tabela 19. Bezrobotni poprzednio pracujący według Polskiej Klasyfikacji Działalności

Wyszczególnienie	Bezrobotni poprzednio pracujący wg stanu na 31.12.2008 r.	w tym: ze zwolnień z przyczyn dot. zakładu pracy	Oferty pracy zgłoszone w 2008 roku
Ogółem w tym wybrane sekcje:	84 211	2 902	50 748*
- przetwórstwo przemysłowe	23 984	1 464	8 195
- handel hurt. i detaliczny; naprawa pojazdów samochod. motocykli oraz art. użytku osobistego i domowego	16 839	477	10 427
- budownictwo	8 089	150	4 217
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	5 336	42	8 790
- działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	4 992	70	4 112
- obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem dział. Gospodarczej	3 864	89	3 022
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	3 054	70	593
- ochrona zdrowia i pomoc Społeczna	2 553	90	3 102
- transport, gospodarka magazynowa i łączność	2 364	110	1 551
- edukacja	1 890	33	2 907

* Wg sprawozdań MPiPS-01 w 2008 roku zgłoszono 51.046 ofert pracy, liczba ofert pracy podana w powyższym zestawieniu została pomniejszona o oferty, z realizacji których pracodawcy zrezygnowali. Źródło: Sprawozdanie GUS MPiPS-01.zał.2.

Najwięcej bezrobotnych pracowało poprzednio w zakładach pracy należących do sekcji: przetwórstwo przemysłowe (28,5 %), handel i naprawy (20 %), budownictwo (9,6 %), administracja publiczna (6,3%) oraz pozostała działalność usługowa, komunalna i indywidualna (5,9 %). Najmniej natomiast w zakładach pracy zaliczonych do sekcji: rybactwo 21 osób (tj. 0,02 %), górnictwo 269 osób (tj. 0,3 %) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę 478 osób (tj. 0,6 %) ogółu bezrobotnych poprzednio pracujących.

2.6. Bezrobotni według zawodów

Na koniec 2008 roku najwyższą liczbę bezrobotnych odnotowano w następujących grupach zawodów i specjalności (wg 2 cyfrowych kodów):

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – 30 285 osób (tj. 26,2 %) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych,
- technicy i inny średni personel - 19 261 (16,7 %),
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy - 13 929 (12 %),
- specjaliści - 10 243 (tj. 8,9 %),
- pracownicy przy pracach prostych - 8 471 (7,3 %).

Znaczną kategorię tj. 18,6 % stanowili również bezrobotni zarejestrowani jako osoby bez zawodu - (21 512 osób).

Najmniej natomiast w grupach zawodów:

- siły zbrojne - 6 osób tj. 0,005 % ogółu bezrobotnych,
- parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy - 229 (0,2 %),
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy - 2 724 (2,4 %),
- pracownicy biurowi - 3 361 (2,9 %),
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń - 5 546 (4,8 %).

W porównaniu do stanu z końca grudnia 2007 r. wzrost liczby bezrobotnych odnotowano tylko w grupie „ specjaliści ” (o 365 osób). W pozostałych grupach zawodów nastąpił spadek liczby bezrobotnych, przy czym najwyższy w :

- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy – spadek o 3 265 osób,
- technicy i inny średni personel - o 2 258 osób,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy – o 2 199 osób,
- pracownicy przy pracach prostych - o 1 228 osób.

Tabela 20. Bezrobotni według grup zawodów

Grupy zawodów	kody zaw.	stan na 31.12. 2007	stan na 31.12. 2008	wzrost lub spadek w stos. do 31.12.07
Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1	290	229	-61
Parlamentarzyści, politycy, wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze	11	0	0	0
Kierownicy dużych i średnich organizacji	12	198	143	-55
Kierownicy małych przedsiębiorstw	13	92	86	-6
Specjaliści	2	9878	10243	365
Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	21	1179	1241	62
Specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	22	1035	1047	12

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok

Specjaliści szkolnictwa	23	1561	1548	-13
Pozostali specjaliści	24	6103	6407	304
Technicy i inny średni personel	3	21519	19261	-2258
Średni personel techniczny	31	8824	8039	-785
Średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia	32	5046	4512	-534
Nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	33	36	46	10
Pracownicy pozostałych specjalności	34	7613	6664	-949
Pracownicy biurowi	4	4064	3361	-703
Pracownicy obsługi biurowej	41	3458	2839	-619
Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	42	606	522	-84
Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	5	16128	13929	-2199
Pracownicy usług osobistych i ochrony	51	7409	6525	-884
Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	52	8719	7404	-1315
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	6	3274	2724	-550
Rolnicy	61	1575	1299	-276
Ogrodnicy	62	935	753	-182
Leśnicy i rybacy	63	594	521	-73
Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	64	170	151	-19
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7	33550	30285	-3265
Górnicy i robotnicy budowlani	71	7589	6848	-741
Robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	72	12699	11827	-872
Robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanterijnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	73	603	786	183
Pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	74	12659	10824	-1835
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8	6034	5546	-488
Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	81	1287	1263	-24
Operatorzy i monterzy maszyn	82	2823	2603	-220
Kierowcy i operatorzy pojazdów	83	1924	1680	-244
Pracownicy przy pracach prostych	9	9699	8471	-1228
Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach	91	5410	4521	-889
Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	92	192	180	-12
Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	93	4097	3770	-327
Siły zbrojne	0	6	6	0
Siły zbrojne	01	6	6	0
Bez zawodu	00	21918	21512	-406
Razem	99	126360	115567	-10793

Źródło: Sprawozdanie MPiPS-01.zat.3

3. Oferty pracy

W ostatnich latach na rynku pracy naszego województwa obserwuje się systematyczny wzrost liczby ofert pracy, jednak nadal nie są w pełni zaspokojone potrzeby w tym zakresie. Występuje również znaczne zróżnicowanie przestrzenne zgłaszanych przez pracodawców ofert pracy. W okresie 2008 roku pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy łącznie 51 046 ofert, z tego 28 458 (tj. 55,7 %) oferty pracy subsydiowanej. W 2007 roku zgłoszono łącznie 49 327 ofert z tego oferty pracy subsydiowanej stanowiły 49,7 %. Spośród ogólnej liczby ofert 18 389 tj. 30,1 % zgłoszonych było przez pracodawców z sektora publicznego, 2 235 tj. 4,4 % skierowanych było do osób, którym nie upłynął okres 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki, a 1 365 ofert tj. 2,7 % do osób niepełnosprawnych.

Tabela 21. Oferty pracy zgłoszone do powiatowych urzędów pracy w województwie podkarpackim w latach 2004 – 2008

Lata	Oferty pracy ogółem	w tym:	
		pracy subsydiowanej	z sektora publicznego
2004	40 346	20 038	11 031
2005	41 016	18 757	11 125
2006	48 932	20 054	12 565
2007	49 327	24 494	13 669
2008	51 046	28 458	18 389

Zródło: Wyczerpania własne na podstawie sprawozdań o rynku pracy.

Średnio na jedną ofertę pracy w 2008 roku przypadało 27 bezrobotnych (w 2007 roku 32). W 19 powiatach liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy była wyższa lub równa średniej w województwie. Wskaźnik ten był najkorzystniejszy w m. Rzeszowie (8), Krośnie (9), powiecie mieleckim (21), m. Tarnobrzegu (22) oraz stalowowolskim (23 bezrobotnych). Najmniej korzystny natomiast w powiatach: jasielskim i łańcuckim (po 50), brzozowskim (49), przemyskim (47), kolbuszowskim (45) oraz strzyżowskim (44 bezrobotnych na 1 ofertę pracy). Analizując zgłoszone oferty pracy wg Polskiej Klasyfikacji Działalności należy podkreślić, że najwięcej ofert zgłosili pracodawcy z sekcji :

- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mech. motocykli oraz art. użytku osobistego i domowego - 10 427 (tj. 20,4 %) ogółu zgłoszonych ofert pracy,
- administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne - 8 790 (tj. 17,2 %),
- przetwórstwo przemysłowe – 8 195 (tj. 16,1 %),
- budownictwo - 4 217 (tj. 8,3 %),
- pozostała działalność usługowa, komunalna i indywidualna – 4 112 (tj. 8,1 %).

Oferty pracy kierowane były najczęściej do bezrobotnych z następujących grup zawodów i specjalności:

- pracownicy przy pracach prostych - 10 137 tj. 19,9 % ogółu zgłoszonych ofert,
- pracownicy usług osobistych i sprzedawcy - 9 258 tj. 18,1 %,
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy - 8 193 tj. 16,1 %,
- technicy i inny średni personel - 7 870 tj. 15,4 %,
- pracownicy biurowi - 7 579 tj. 14,8 %.

Z analizy zgłoszonych ofert wynika, iż podobnie jak w okresach poprzednich pracodawcy za pośrednictwem urzędów pracy częściej poszukiwali pracowników do prac, które nie wymagają zbyt wysokich kwalifikacji zawodowych. Urzędy pracy zajmują się głównie bezrobotnymi i poszukującymi pracy posiadającymi stosunkowo niskie kwalifikacje zawodowe. Z uwagi na dużą podaż bezrobotnych mogących pracować na stanowiskach robotniczych jest to nadal najbardziej dogodny sposób pozyskiwania pracowników.

4. Formy promocji zatrudnienia

Wobec ograniczonej i niewystarczającej w stosunku do potrzeb liczby ofert pracy, szczególną rolę w pomocy uzyskania przez bezrobotnych zatrudnienia, odgrywają aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu i promocji zatrudnienia, finansowane ze środków budżetu państwa w tym głównie Funduszu Pracy.

Tabela 22. Aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu i promocji zatrudnienia w województwie podkarpackim w latach 2005 – 2008

Rok	Osoby zatrudnione przy:		Bezrobotni skierowani na staż	Bezrobotni, którzy rozpoczęli przygotow. zawodowe w m.pracy	Bezrobotni, którzy podjęli działalność gospodarczą	Podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów utworzenia stanow pracy	Bezrobotni, którzy ukończyli przyuczenie do zawodu lub zmienili kwalifikacje	Bezrobotni, którzy podjęli pracę po przyuczeniu do zawodu lub zmianie kwalifikacji
	pracach interwencyjnych	robotach publicznych						
2005	5 768	3 212	9 562	2 817	1 331	1 687	5 888	2 381
2006	5 281	482	10 236	2 838	1 544	2 015	6 963	2 965
2007	4 655	501	10 286	3 774	1 874	2 843	8 486	3 676
2008	4 154	1 872	11 640	5 376	2 365	3 197	9 353	3 210

Źródło: Wyczenia własne na podstawie sprawozdań statystycznych o rynku pracy.

Efektywność zatrudnieniowa programów aktywizacji w województwie podkarpackim w 2008 roku nie została jeszcze wyliczona i opublikowana, natomiast w 2007 roku wyniosła średnio 55,6% (w kraju 57,7%) i była o 1,5% niższa niż w roku poprzednim. Najwyższą efektywność zatrudnieniową (poza dotacjami dla bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej oraz dotacjami na doposażenie i wyposażenie stanowisk pracy) uzyskano w ramach prac interwencyjnych – 79,3% (w kraju 74,3%). Dość dużą efektywność osiągnięto także w ramach przygotowania do zawodu w miejscu pracy – 48,8% (w kraju 52,6%) oraz w ramach staży – 44,8% (w kraju 55,2%). Niższy wskaźnik osiągnięto dla szkoleń – 44,3% (w kraju 44,4%) oraz w ramach robót publicznych – 43,8% (w kraju 46,9%). Najniższą efektywność zatrudnienia osiągnięto w ramach prac społecznie użytecznych – 20,2% (w kraju 44%). Koszt uczestnictwa w programie dla jednej osoby wyniósł 4 088 zł (w kraju 3 713,4 zł), a koszt ponownego zatrudnienia 7 466,3 zł (w kraju 6 680,5 zł).

5. Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy promocji zatrudnienia

W 2008 roku samorządy powiatowe województwa podkarpackiego otrzymały z Funduszu Pracy na realizację działań aktywizacyjnych skierowanych do osób bezrobotnych kwotę 198,7 mln. zł, z której to kwoty 30,2 mln. zł to dodatkowe środki pozyskane z rezerwy Ministra

No koniec 2008 roku wydatkowano kwotę **197,8** mln. zł spośród której :

- na stypendia dla osób bezrobotnych odbywających staż i przygotowanie zawodowe wydatkowano 86,8 mln. zł,
- na refundację kosztów wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy dla pracodawców zatrudniających osoby bezrobotne wydatkowano 31,1 mln. zł,
- na przyznanie środków dla osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą wydatkowano 31,1 mln. zł
- na prace interwencyjne wydatkowano 17,0 mln. zł
- na szkolenia osób bezrobotnych wydatkowano 15,1 mln. zł
- na roboty publiczne wydatkowano 10,8 mln. zł
- na pozostałe aktywne formy 5,9 mln. zł

ROZDZIAŁ 2

PRIORYTETY REGIONALNEGO PLANU DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2009 ROK

Biorąc pod uwagę priorytety określone w Krajowym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2009-2011 oraz cele strategiczne i priorytety wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 roku ustalone zostały priorytety obejmujące wzrost aktywności zawodowej oraz podniesienie kompetencji mieszkańców regionu, rozwój przedsiębiorczości oraz gospodarki opartej na wiedzy, a także rozwój aktywnej polityki oraz partnerstwa na rynku pracy.

Priorytet 1 Wzrost aktywności zawodowej oraz podniesienie kompetencji mieszkańców regionu

Upowszechnienie edukacji w tym edukacji przedszkolnej jest jednym z priorytetów polityki społeczno-edukacyjnej zarówno w kraju, jak i w regionie. Liczba dzieci w porównaniu do ilości placówek oraz miejsc w tych placówkach wyraźnie potwierdza potrzebę wsparcia jednostek wychowania przedszkolnego zwłaszcza na obszarach wiejskich. Wsparcie to przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, co rzutować będzie na ich pełniejszy rozwój intelektualny, emocjonalny i społeczny w dalszych latach. Natomiast pomoc stypendialna poprzez stypendia motywacyjne ułatwia dostęp do edukacji szczególnie uzdolnionym uczniom pochodzącym z obszarów wiejskich i środowisk miejskich dotkniętych ubóstwem oraz umożliwi wykorzystanie ich zdolności poprzez umożliwienie realizacji ich planów i motywowanie dalszego rozwoju. Projekty rozwojowe szkół powinny rozwiązywać problemy placówek oświatowych w sposób kompleksowy. W dotychczas realizowanych programach rozwojowych szkół brak jest instrumentu pozwalającego na doskonalenie systemu zarządzania placówką. Istotnym elementem warunkującym poprawę jakości systemu nauczania stanowi zmiana systemu zarządzania placówką edukacyjną, wprowadzanie nowych form i metod związanych z funkcjonowaniem placówki. Pomimo, iż jakość kształcenia praktycznego w obszarze szkolnictwa zawodowego ulega poprawie konieczne są dalsze zmiany, których celem jest podniesienie jakości kształcenia oraz większego zaangażowania pracodawców w proces przygotowania programów dydaktycznych realizowanych w szkołach. Niezbędne jest również wyposażenie placówek kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego w stanowiska do praktycznej nauki zawodu, umożliwiające podniesienie jakości oraz rozszerzenie oferty świadczonych usług, zwłaszcza w zakresie sprzętu niezbędnego do nauki w zawodach kluczowych dla regionu. Konieczne jest również stałe dostosowanie kwalifikacji nauczycieli, instruktorów praktycznej nauki zawodów oraz kadr administracyjnych instytucji systemu oświaty do wymogów związanych ze strategicznymi kierunkami rozwoju regionu, zmianą kierunku kształcenia, zapotrzebowaniem na nowe kwalifikacje oraz zmieniającą się sytuacją demograficzną systemu oświaty. Istotna jest również realizacja długofalowych działań zmierzających do poprawy wykształcenia mieszkańców regionu. Dotyczy to upowszechniania idei kształcenia przez całe życie, zarówno w formach szkolnych jak i pozaszkolnych. Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa podkarpackiego wymaga zapewnienia

wysokokwalifikowanych kadr, w tym kadr zarządzających, jak również promowania współpracy przedsiębiorstw z sektorem nauki. Dlatego też konieczne jest stworzenie pracodawcom możliwości i opłacalności inwestowania w kapitał ludzki, podnoszenia oraz aktualizowania kwalifikacji i umiejętności kadry pracowniczej.

Wsparcie poprzez działania aktywizacyjne kierowane będzie do tych grup osób bezrobotnych, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Dotyczy to przede wszystkim bezrobotnych ludzi młodych, którzy stanowią ponad połowę populacji osób bezrobotnych. Zmieniające się wymagania rynku pracy powodują, że szanse na znalezienie pierwszej pracy przez osoby młode, bez doświadczenia zawodowego, praktycznych umiejętności dostosowanych do wymogów konkretnych stanowisk pracy są ograniczone. Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby długotrwale bezrobotne, które przechodzą w sferę dezaktywacji i tworzy się grupa wysokiego ryzyka – osób mało mobilnych i zagrożonych biedą. Problem na rynku pracy mają również osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej, które stanowią od kilku lat prawie 2/3 ogółu bezrobotnych. Przyczyną wysokiego udziału osób bez kwalifikacji zawodowych w rejestrach bezrobotnych są zaniedbania edukacyjne, niemożność podjęcia dalszej nauki oraz często niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe. Trudności z uzyskaniem pracy i poruszaniem się na rynku pracy mają również osoby mniej mobilne zawodowo w przedziale wiekowym powyżej 50 lat, które stanowią blisko 15% ogółu bezrobotnych, a także osoby niepełnosprawne chcące podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Niski poziom wykształcenia wśród osób niepełnosprawnych przekłada się na wysokie nie rejestrowane bezrobocie, w tej grupie, a wysoki wskaźnik bierności zawodowej osób niepełnosprawnych (blisko 80%) plasuje te osoby po stronie konsumentów świadczeń społecznych. Osoby takie traktowane są jako mniej atrakcyjni kandydaci do pracy, głównie ze względu na relatywnie niższy poziom ich kwalifikacji, niejednokrotnie izolację społeczną jakiej doświadczają, skutkującą niższą motywacją do pracy.

Oslabienie wzrostu gospodarczego oraz spadek dynamiki produkcji przemysłowej będące skutkiem globalnego kryzysu ekonomicznego spowodowało, że w niektórych sektorach gospodarki województwa podkarpackiego wystąpiły ograniczenia w zatrudnieniu. Dlatego też realizowane będą działania z wykorzystaniem tych usług i instrumentów rynku pracy, które w sposób efektywny ograniczają skutki bezrobocia oraz wspierają powstawanie nowych miejsc pracy szczególnie w tych powiatach, w których nastąpi pogorszenie sytuacji na rynku pracy spowodowane zwolnieniami grupowymi. Działania te wspieranie będą również poprzez realizację przez partnerów rynku pracy projektów, które skierowane będą na wsparcie dla osób trących pracę w wyniku redukcji zatrudnienia.

Priorytet 2 Rozwój przedsiębiorczości oraz gospodarki opartej na wiedzy

Istotny wpływ na tworzenie nowych miejsc pracy w województwie ma rozwój przedsiębiorczości. W regionie dominują przedsiębiorstwa małe, dostarczające produkcji na rynki lokalne, które nie wykorzystują w pełni swój potencjał rozwojowy. Dlatego też konieczne jest wspieranie działań mających na celu promocję przedsiębiorczości oraz rozwój biznesowego wsparcia (doradztwo, rozbudowa systemu funduszy poręczeniowych i pożyczkowych). Niezbędne jest również zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom zamierzającym podjąć własną działalność gospodarczą tak, aby uzyskały one nie tylko wsparcie finansowe, ale także wiedzę i praktyczną pomoc w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. Pozwoli to również na zapewnienie koniecznego wsparcia pomostowego, często niezbędnego w początkowym okresie funkcjonowania nowych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa są podstawowym elementem systemu innowacyjnego w regionie, a ich wewnętrzna organizacja jest jednym z bardzo istotnych aspektów tego systemu. Aby skutecznie indukować innowacyjność przedsiębiorstw województwa podkarpackiego Zarząd Województwa umieścił na liście indykatywnej indywidualnych projektów kluczowych dla rozwoju województwa podkarpackiego 12 projektów z zakresu tworzenia Regionalnego Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania. Realizacja tych zadań jest zgodna z koncepcją rozwoju województwa opartą o nowoczesne technologie i sektory wysokiej szansy, w tym również innowacyjne rozwiązania związane z przedsięwzięciami klastrowymi takimi jak Dolina Lotnicza, która podobnie jak inne inicjatywy tego typu wymaga sieci kooperantów cechujących się wysoką jakością produkcji w najbardziej zaawansowanych technologiach wytwarzania. Wsparcie dla przedsiębiorstw powinno być nakierowane na kreowanie rozwiązań innowacyjnych w przedsiębiorstwach. Rozwój nowoczesnych kadr naukowych wymaga zatrudniania w tym sektorze najzdolniejszych młodych ludzi oraz związania zakresu tematycznego i miejsca realizacji prac dyplomowych z praktyką. Ważne jest nie tylko utworzenie nowych kierunków studiów doktoranckich w podkarpackich uczelniach wyższych, co zwiększy potencjał wysokokwalifikowanych kadr, niezbędnych dla województwa, ale również wspieranie działań na rzecz kształcenia absolwentów szkół wyższych na studiach doktoranckich poprzez stypendia naukowe na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa. Wszystkie te działania przyczyniać się będą do stworzenia klimatu przyjaznego dla współpracy przedsiębiorców i naukowców w obszarze wprowadzanych przez firmy innowacji. W Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 wykazano potrzebę wzmacniania firm innowacyjnych poprzez finansowanie wprowadzania innowacji oraz zminimalizowania ryzyka z tym związanego, dostęp do informacji z zakresu nowych światowych rozwiązań technologicznych, organizacyjnych i produkcyjnych, ochrony własności intelektualnej i przemysłowej, tworzenia innowacyjnych klastrów branżowych. Natomiast z punktu widzenia Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013 uzasadnienie wsparcia wprowadzania innowacji wynika już z samego celu nadrzędnego, który mówi o przyspieszeniu rozwoju województwa poprzez wspieranie i kreowanie innowacji nastawionych na tworzenie dobra w wymiarze społecznym i ekonomicznym.

Priorytet 3 Rozwój aktywnej polityki oraz partnerstwa na rynku pracy

Pracownicy publicznych służb zatrudnienia, instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej stoją wobec konieczności ciągłego uzupełniania wiedzy i umiejętności przydatnych w kontekście wprowadzania nowych instrumentów, metod i programów aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz aktywnej integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W sytuacji zmieniających się uwarunkowań rynku pracy, a przede wszystkim stale rosnących wymagań pracodawców w stosunku do pracobiorców stałej modyfikacji i rozszerzania wymaga oferta usług poradnictwa zawodowego oraz oferty instytucji szkoleniowych. Konieczna jest więc elastyczność w dostosowywaniu się do wymagań i potrzeb pracodawców, a więc zdobycie wielu różnych umiejętności zawodowych. Niezbędne jest również poszerzanie zakresu dostępności osób zainteresowanych podejmowaniem pracy za granicą do informacji o możliwościach, jakie w tym zakresie stwarza sieć EURES. Dotyczy to zarówno przekazywania im informacji o możliwościach samodzielnego poszukiwania pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego za pomocą sieci EURES, jak i o prowadzonych rekrutacjach. Działania aktywizacyjne kierowane do osób bezrobotnych będą skuteczne dzięki właściwemu diagnozowaniu rynku pracy. Powinno ono zapewniać informacje o zmianach na rynku pracy, niezbędne dla formułowania i realizacji polityk rynku pracy. Należy zatem podejmować i upowszechniać badania związane z sytuacją ekonomiczną i kadrową przedsiębiorstw, perspektywami i barierami rozwoju firm, szkolnictwem ponadpodstawowym (w tym wyższym), oraz dostosowywaniem oferty szkoleniowej do potrzeb rynku pracy. Elementem trwałych lokalnych polityk powinna być stała współpraca różnorodnych podmiotów, w tym funkcjonowanie partnerstw na rzecz edukacji. Szczególnie dotyczy to obszarów wiejskich, które są miejscem spiętrzenia wielu problemów rozwojowych, które na ogół są trudniejsze do rozwiązania niż na terenie miast. W znacznym zakresie dotyczy to edukacji, do której dostęp na obszarach wiejskich jest znacznie trudniejszy niż w dużych aglomeracjach miejskich. Tworzenie warunków do rozwoju dialogu i partnerstwa w rozwiązywaniu problemów rynku pracy przyczyniać się będzie podejmowania zarówno przez instytucje rynku pracy jak i partnerów rynku pracy działań korzystnie oddziałujących na sytuację na rynku pracy regionu.

**OPIS ZADAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA, KTÓRE BĘDĄ REALIZOWANE
W RAMACH PRIORYTETÓW OKREŚLONYCH W REGIONALNYM PLANIE DZIAŁAŃ NA
RZECZ ZATRUDNIENIA NA 2009 ROK.**

**Priorytet 1 Wzrost aktywności zawodowej oraz podniesienie kompetencji mieszkańców
regionu**

Zadanie 1.1 Rozwój zasobów ludzkich w regionie poprzez inwestowanie w edukację

**1.1.1 Ułatwienie tworzenia oraz wsparcie istniejących ośrodków wychowania
przedszkolnego**

Cel: Zapewnienie wczesnego dostępu do edukacji przedszkolnej oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci na obszarach wiejskich.

Planowane działania:

- tworzenie ośrodków wychowania przedszkolnego (w tym również realizacja alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich),
- wsparcie istniejących przedszkoli przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np.: dłuższe godziny pracy przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie personelu ,
- opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.1 „Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty” – Podziałania 9.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 35 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w wyniku realizowanych projektów wsparcie na tworzenie i rozwój uzyska 86 ośrodków wychowania przedszkolnego.

Wskaźniki:

- liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie

1.1.2 Wsparcie tworzenia programów rozwojowych dla szkół i placówek edukacyjnych

Cel: Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszenie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości kształcenia

Planowane działania:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnej w trakcie procesu kształcenia,

- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa (np.: wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym),
- programy skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (przedwcześnie opuszczający system szkolnictwa) umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki,
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo – matematycznych,
- rozszerzenie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery),
- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne,
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty – Podziałania 9.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 45 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w wyniku realizowanych projektów w 90 szkołach (podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne) realizowane będą projekty rozwojowe, w tym w 80 szkołach na obszarach wiejskich.

Wskaźniki:

- liczba szkół w których wdrażane będą projekty rozwojowe
- w tym: na obszarach wiejskich i w miastach

1.1.3 Wsparcie finansowe uczniów szczególnie uzdolnionych znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej

Cel: Zmotywowanie uczniów do kształcenia w kierunkach uznanych za kluczowe dla regionu.

Planowane działania:

Realizacja regionalnych programów pomocy stypendialnej dla szczególnie uzdolnionych uczniów (zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych) szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, których niekorzystna sytuacja materialna stanowi barierę w rozwoju edukacyjnym

Zadanie to realizowane będzie jako projekt systemowy realizowany przez Departament Edukacji i Kultury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.1 „Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty” – Podziałania 9.1.3 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 1 220 000 PLN.

Przewidywane efekty:

W wyniku realizacji tego projektu:

- opracowanych zostanie 280 zindywidualizowanych i nowatorskich programów rozwoju edukacyjnego oraz systemu indywidualnej oceny realizacji i postępów uczniów szczególnie uzdolnionych,
- 280 nauczycieli przygotowanych zostanie do indywidualnej, niestandardowej pracy z uczniami szczególnie uzdolnionymi w określonych przedmiotach nauczania.

Wskaźniki:

- liczba uczniów objętych programem stypendialnym
- liczba nauczycieli zaangażowanych we wdrażanie programów stypendialnych

1.1.4 Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego

Cel: Dostosowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb regionalnego rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na zmniejszanie wyrównania dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównanie dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia,
- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym),
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo-matematycznych,
- efektywne programy doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- modernizację oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy (wprowadzanie nowych kierunków kształcenia, modyfikacja programów nauczania na kierunkach istniejących),
- współpracę szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami i instytucjami rynku pracy służącą podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uczniów jako przyszłych absolwentów i wzmocnienia ich zdolności do zatrudnienia (w tym zwłaszcza w zakresie praktycznych form nauczania – staże i praktyki),
- wyposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesne materiały dydaktyczne (w tym podręczniki szkolne) zapewniające wysoką jakość kształcenia,
- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne,
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.2 „Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd

Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 50 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w wyniku realizowanych projektów 40 szkół i placówek kształcenia zawodowego wdroży programy rozwojowe, a 4 szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe nawiążą współpracę z przedsiębiorstwami.

Wskaźniki:

- liczba szkół i placówek oświatowych w których wdrażane będą projekty rozwojowe
- liczba szkół i placówek oświatowych, które nawiązały współpracę z pracodawcami w zakresie kształcenia zawodowego

1.1.5 Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego

Cel: Uzupelnienie lub podwyższenie wykształcenia oraz kwalifikacji ogólnych i zawodowych mieszkańców regionu.

Planowane działania:

Projekty obejmować będą:

- kampanie informacyjne w zakresie: korzyści płynących z formalnego podwyższania lub uzupełniania posiadanych kwalifikacji oraz potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy w tym zakresie,
- programy formalnego kształcenia ustawicznego skierowane do osób dorosłych zainteresowanych uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia i kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- programy formalnego potwierdzenia kwalifikacji ogólnych i zawodowych zdobytych w sposób pozaformalny i nieformalny (wsparcie dla osób, które deklarują chęć przystąpienia do egzaminu zewnętrznego i potwierdzenie posiadanych kwalifikacji),
- usługi doradcze w zakresie wyboru ścieżki kształcenia (lub uzupełnienia wykształcenia i kwalifikacji formalnych) w kontekście potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy,
- wsparcie dla placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego w zakresie kształcenia formalnego ukierunkowane na monitorowanie potrzeb oraz rozszerzenie lub dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego i lokalnego rynku pracy, podwyższenie jakości oferty edukacyjnej w tym również ubieganie się o akredytację Kuratora Oświaty, rozwój innowacyjnych form kształcenia ustawicznego w tym również w formie e-learningu.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.3 „Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 25 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2009 roku w ramach realizowanych projektów 1 000 osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczyć będzie w różnych formach kształcenia ustawicznego podwyższających lub uzupełniających posiadane kwalifikacje.

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w różnych formach kształcenia ustawicznego w 2009 roku

1.1.6 Doskonalenie zawodowe pracowników systemu oświaty

Cel: Dostosowywanie kwalifikacji do potrzeb zmieniającego się rynku pracy poprzez doskonalenie zawodowe kadry szkół i placówek oświatowych.

Planowane działania:

Projekty obejmować będą:

- studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli w zakresie zgodnych z lokalną i regionalną polityką edukacyjną (w tym przygotowanie do nauczania drugiego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć),
- studia podyplomowe, kursy i szkolenia oraz inne formy podwyższania kwalifikacji pracowników placówek kształcenia ustawicznego, praktycznego i doskonalenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu,
- studia wyższe dla nauczycieli zainteresowanych podwyższeniem lub uzupełnieniem posiadanego wykształcenia,
- studia podyplomowe i kursy doskonalące dla nauczycieli i pracowników administracji oświatowej w zakresie organizacji, zarządzania, finansowania oraz monitoringu działalności oświatowej,
- programy przekwalifikowania nauczycieli szkolnych w związku ze zmieniającą się sytuacją demograficzną (niż szkolny) w kierunku kształcenia ustawicznego (osób dorosłych).

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działania 9.4 „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 10 500 000 PLN.

Realizowane będą również projekty skierowane na doskonalenie kwalifikacji kadry kierowniczej, nauczycieli oraz pracowników szkół i placówek oświatowych poprzez kursy doskonalące, kursy kwalifikacyjne oraz formy warsztatowe. Zadanie to realizowane będzie przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie w ramach działalności statutowej.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w ramach realizowanych projektów 400 nauczycieli będzie uczestniczyć w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach w tym:

- 200 nauczycieli z obszarów wiejskich
- 30 nauczycieli kształcenia zawodowego

W ramach projektu systemowego realizowanego przez Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie w 2009 roku kwalifikacje zawodowe podniesie 400 nauczycieli we wszystkich formach szkoleniowych, 100 wizytatorów i dyrektorów szkół, 40 pracowników jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast Certyfikat Kompetencji Podkarpackiego Nauczyciela uzyska 320 uczestników projektu.

Zakłada się że w 2009 roku z różnych form doskonalenia i doksztalcenia oświatowej kadry kierowniczej, nauczycieli oraz pracowników szkół i placówek oświatowych realizowanych w ramach działalności statutowej Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie skorzysta około 10 000 osób.

Wskaźniki:

- liczba nauczycieli uczestniczących w doskonaleniu zawodowym, w tym:
- nauczycieli z obszarów wiejskich
- nauczycieli kształcenia zawodowego
- liczba osób, które uczestniczyły w kursach doskonalących w 2009 roku
- liczba osób, które uczestniczyły w formach warsztatowych w 2009 roku
- liczba osób, które uczestniczyły w studiach podyplomowych w 2009 roku

1.1.7 Rozwój zawodowy pracowników przedsiębiorstw w regionie

Cel: *Podniesienie kwalifikacji zawodowych osób pracujących poprzez ogólne i specjalistyczne szkolenia zawodowe oraz doradztwo.*

Planowane działania:

Realizowane będą projekty obejmujące:

- ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych,
- doradztwo dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym dla osób samozatrudnionych, w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości (z wyłączeniem doradztwa związanego z procesami inwestycyjnymi),
- szkolenia skierowane do osób zatrudnionych o niskich kwalifikacjach lub innych dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności (z wyłączeniem kształcenia formalnego oraz z wyłączeniem osób zarejestrowanych jako poszukujący pracy.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” – Podziałania 8.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 80 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w ramach realizowanych projektów 1140 przedsiębiorstw zostanie objętych wsparciem w ramach projektów szkoleniowych, 1464 osoby pracujące uczestniczyć będą w projektach szkoleniowych, w tym 303 osoby pracujące powyżej 50 roku życia.

Wskaźniki:

- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów szkoleniowych
- liczba osób pracujących uczestniczących w szkoleniach, w tym liczba osób powyżej 50 lat

Zadanie 1.2 Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia oraz wspieranie integracji i reintegracji osób na rynku pracy

1.2.1 Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.

Cel: Umożliwienie podjęcia pracy osobom pozostającym bez zatrudnienia.

Planowane działania:

Wsparcie kierowane będzie do osób pozostających bez zatrudnienia (w tym osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotne lub poszukujące pracy), a w szczególności osób należących do jednej lub kilku z grup docelowych:

- osoby pozostające bez zatrudnienia przez co najmniej 12 kolejnych miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat,
- kobiety (w tym zwłaszcza powracające oraz wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci),
- osoby do 25 roku życia,
- osoby niepełnosprawne,
- osoby po 45 roku życia,
- osoby pozostające bez zatrudnienia zamieszkujące w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich oraz mieszkańcy miast do 25 tys. mieszkańców zamierzające podjąć zatrudnienie w zawodach pozarolniczych.

Zostaną oni objęci takimi formami aktywizacji, jak:

- identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania,
- warsztaty oraz szkolenia z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych,
- wsparcie psychologiczne – doradcze dla osób wchodzących i powracających na rynek pracy,
- programy aktywizacji zawodowej obejmujących jedną lub kilka form wsparcia, połączonych z możliwością zapewnienia opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi,
- pośrednictwo pracy,
- staże/praktyki zawodowe,
- szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych,
- subsydiowanie zatrudnienia,
- wspieranie wolontariatu jako etapu przygotowującego do podjęcia zatrudnienia m.in. poprzez zapewnianie wsparcia szkoleniowego i doradczego dla wolontariusza,
- wspieranie inicjatyw na rzecz podnoszenia mobilności geograficznej (regionalnej i międzyregionalnej) poprzez dofinansowanie przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy oraz zwrot kosztów zakwaterowania,
- upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy (w tym m.in. telepraca, praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, praca rotacyjna),
- przyznania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem działalności gospodarczej,
- doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w ramach prac interwencyjnych.

Zadanie to realizowane będzie przez powiatowe urzędy pracy ze środków Funduszu Pracy oraz w ramach Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działanie 6.1 „Poprawa

dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” - Poddziałanie 6.1.1 „Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy” i Poddziałanie 6.1.3 „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania przeznaczone zostały środki w kwocie:

- Poddziałanie 6.1.1 „Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy” – 30 000 000 PLN
- Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych - 113 413 800 PLN.

W dyspozycji powiatowych urzędów pracy są również środki Funduszu Pracy przyznane w 2009 roku w ramach algorytmu podziału Funduszu Pracy w kwocie 113 413 900 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2009 roku w wyniku działań aktywizujących realizowanych przez powiatowe urzędy pracy pracę podejmie:

- 25 000 bezrobotnych ludzi młodych , w tym zatrudnienie subsydiowane 4 000 osób,
- 30 000 bezrobotnych kobiet,
- 15 000 osób bez kwalifikacji zawodowych, w tym 5 000 osób skierowanych zostanie na przygotowanie zawodowe u pracodawcy,
- 20 000 osób długotrwale bezrobotnych, w tym 6 000 podejmie zatrudnienie subsydiowane.
- 2 000 bezrobotnych osób niepełnosprawnych , w tym 500 osób podejmie zatrudnienie subsydiowane.

Zakłada się, że w 2009 roku udział w projektach w ramach Działania 6.1” Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie” weźmie 14 000 osób, w tym 3 529 osób w wieku 15-24 lata, 988 osób długotrwale bezrobotnych, 399 bezrobotnych osób niepełnosprawnych, 1 757 osób powyżej 50 roku życia. Natomiast Indywidualnym Planem Działania objętych zostanie 4 207 osób.

Wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które podjęły pracę w 2009 roku
- liczba osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które podjęły zatrudnienie subsydiowane w 2009 roku
- liczba osób objętych aktywizacją w 2009 roku w ramach Działania 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej

1.2.2 Aktywizacja młodzieży narażonej na społeczną marginalizację

Cel: Wsparcie młodzieży zagrożonej społeczną marginalizacją oraz jej integracja ze środowiskiem społecznym i zawodowym.

Planowane działania:

Projekty ukierunkowane na wspieranie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym obejmować będą:

- szkolenia kształtujące umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych i prowadzące do podwyższenia samodzielności i uzyskania zatrudnienia,
- warsztaty obejmujące diagnozowanie potencjału zatrudnienia i możliwości jego rozwoju,

- usługi poradnictwa zawodowego (z uwzględnieniem indywidualnych planów działań) oraz pośrednictwa pracy,
- organizację staży i praktyk zawodowych.

Działania te realizowane będą przez Podkarpacką Wojewódzką Komendę Ochotniczych Hufców Pracy w ramach projektu współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego określonego w Podziałaniu 1.3.3 Priorytetu I Zatrudnienie i integracja społeczna Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013. Zakładane koszty realizacji projektu w skali kraju to 22 093 237,00 PLN.

Przewidywane efekty:

W ramach projektu systemowego zakłada się objęcie wsparciem około 3 650 młodzieży w skali całego kraju

Projekt umożliwi również :

- zdobycie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych,
- zdobycie umiejętności poruszania się po rynku pracy,
- zdobycie podstawowego doświadczenia zawodowego wśród uczestników projektu podczas staży i praktyk.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2009 roku
- liczba osób, które podjęły pracę po zakończeniu udziału w projekcie w 2009 roku

1.2.3 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Cel: Poprawa zdolności do uzyskania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne

Planowane działania:

Projekty zmierzające do integracji osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy oraz innych usług zwiększających aktywność zawodową tych osób obejmować będą:

W ramach programu Student II przyznanie dofinansowania do:

- opłat za naukę,
- zakwaterowania,
- dojazdów,
- kosztów dostępu do Internetu (instalacja i abonament),
- uczestnictwa w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej,
- zakupu przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę, w tym komputerowych programów edukacyjnych,
- wyjazdów organizowanych w ramach zajęć szkolnych.

W ramach programu Junior udzielana będzie pomoc:

- absolwentowi skierowanemu na staż przez powiatowy urząd pracy, pomoc umożliwiająca odbycie stażu u pracodawcy, w formie dofinansowania będącego świadczeniem na rehabilitację zawodową,
- doradcy zawodowemu premia za wykonywanie dodatkowych czynności, w wysokości do 10% najniższego wynagrodzenia (za każdego stażystę objętego opieką),
- pracodawcy uczestniczącemu w programie w wysokości stanowiącej iloczyn liczby miesięcy odbytego stażu i kwoty stanowiącej do 20% najniższego wynagrodzenia, obowiązującego w dniu 1 stycznia roku, w którym rozpoczęto staż - jeśli stażysta jest osobą o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo absolwentem

szkoły specjalnej, natomiast do 10% najniższego wynagrodzenia jeśli stażysta jest osobą o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Poprzez realizację programu Komputer dla Homera udzielane będzie dofinansowanie do:

- zakupu podstawowego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- zakupu specjalistycznego sprzętu komputerowego, elektronicznego i oprogramowania oraz poszczególnych elementów służących jego uzasadnionej rozbudowie,
- zakupu specjalistycznych elektronicznych urządzeń brajlowskich oraz poszczególnych elementów służących ich uzasadnionej rozbudowie,
- zakupu urządzeń lektorskich,
- szkoleń komputerowe w zakresie podstawowej obsługi nabytego w ramach programu sprzętu i oprogramowania.

W ramach programu Pegaz udzielane będzie dofinansowanie na:

- dofinansowania montażu oprzyrządowania samochodu osobowego,
- zakup sprzętu komputerowego,
- zakup wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.

Zadanie te realizowane będzie przez Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na realizację tych zadań zaplanowane zostały środki w kwocie 10 152 870 PLN.

Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych realizowana będzie również poprzez dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej Zakładów Aktywności Zawodowej w Rymanowie Zdroju, Nowej Sarzynie, Jarosławiu, Woli Dalszej (Gmina Łańcut), Woli Rafałowskiej (Gmina Chmielnik) oraz w Maliniu (Gmina Tuszów Narodowy)

Dofinansowanie kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej Zakładu Aktywności Zawodowej w:

- w Rymanowie Zdroju w kwocie 670 880 PLN,
- w Nowej Sarzynie w kwocie 603 792 PLN,
- w Jarosławiu w kwocie 670 879 PLN,
- w Maliniu w kwocie 536 704 PLN,
- w Woli Rafałowskiej w kwocie 503 160 PLN,
- w Woli Dalszej w kwocie 536 704 PLN

odbywać się będzie w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazane Województwu Podkarpackiemu. Zadanie to realizowane będzie przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

Przewidywane efekty:

Efektom projektów realizowanych przez Oddział Podkarpacki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych będzie:

- wyrównanie szans w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych, poprzez stałe podwyższanie kwalifikacji, do rywalizacji o zatrudnienie na otwartym rynku pracy w ramach programu Student II,
- zwiększenie możliwości zawodowych bezrobotnych absolwentów oraz stworzenie szansy zatrudnienia i zdobycia doświadczenia zawodowego w ramach odbywanego stażu w ramach programu Junior Program ułatwi też jego uczestnikom skuteczne zaprezentowanie się ewentualnemu przyszłemu pracodawcy, co w konsekwencji powinno przyczynić się do stworzenia miejsc pracy dla niepełnosprawnych

absolwentów. Efektem towarzyszącym realizacji programu będzie przełamanie barier psychologicznych pracodawców, związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.,

- pokonanie przez osoby niewidome i słabowidzące bariery dostępu do informacji, co umożliwi pomoc finansowa w zakupie podstawowego i specjalistycznego sprzętu elektronicznego i komputerowego wraz z oprogramowaniem oraz w zdobycie umiejętności właściwego jego wykorzystania w ramach programu Komputer dla Homera,
- ułatwienie kolejnej grupie osób niepełnosprawnych nabycia własnego sprzętu komputerowego oraz środka transportu, jakim jest wózek inwalidzki o napędzie elektrycznym w ramach programu Pegaz,

Poprzez projekty utworzenia dofinansowania kosztów funkcjonowania Zakładów Aktywności Zawodowej przewiduje się utrzymanie zatrudnienia 210 osób niepełnosprawnych ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. Efektem realizowanych działań będzie również podniesienie świadomości społecznej w zakresie uznania aspiracji osób niepełnosprawnych do trwałej integracji na otwartym rynku pracy, a także zmiany postaw społecznych wobec niepełnosprawności, głównie w środowisku pracy.

Wskaźniki:

- liczba osób niepełnosprawnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych projektów
- liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych
- liczba dofinansowanych Zakładów Aktywności Zawodowej

1.2.4 Integracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel: Tworzenie warunków na integrację społeczną i zawodową osób narażonych na wykluczenie społeczne.

Planowane działania:

Rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne, (w tym: indywidualne programy wychodzenia z bezdomności), programy aktywności lokalnej obejmujące:

- wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia, oraz zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
- usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy pozwalające na przezwyciężenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy,
- rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy;
- upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w regionie (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej).

Działania te realizowane będą w ramach projektów systemowych realizowanych przez Ośrodki Pomocy Społecznej w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.1 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki

Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 23 463 687 PLN.

Wspieranie i rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne, (indywidualne programy integracji uchodźców, osób ubiegających się o status uchodźcy, osób z pobytem tolerowanym, posiadających zezwolenie na osiedlenie się lub zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony, oraz indywidualne programy usamodzielnienia osób opuszczających rodziny zastępcze czy placówki opiekuńczo-wychowawcze) oraz programy aktywności lokalnej obejmujące:

- wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia, oraz zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy,
- usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym, których celem jest wsparcie mobilności na rynku pracy pozwalające na przezwycięzenie indywidualnych barier w powrocie na rynek pracy,
- rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy;
- wsparcie działań na rzecz aktywnej integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (w tym rozwoju działań aktywizacyjnych warsztatów terapii zajęciowej);
- upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w regionie (wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej).

Działania te realizowane będą w ramach projektów systemowych realizowanych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie w Działaniu 7.1 „Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji” - Poddziałanie 7.1.2 „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 7 821 229 PLN.

W ramach działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym realizowane będzie:

- wsparcie (m.in. prawne, organizacyjne, szkoleniowe i finansowe) dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej, w tym: centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, zakładów aktywności zawodowej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej (których podstawowym zadaniem nie jest działalność gospodarcza),
- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- staże i zatrudnienie subsydiowane osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych oraz spółdzielniach socjalnych połączone z zajęciami reintegracji zawodowej i społecznej,
- poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia,
- rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, couchingu, treningu pracy),
- rozwój usług społecznych przezwyciężających indywidualne bariery w integracji społecznej w tym w powrocie na rynek pracy,

- rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy;
- wsparcie tworzenia i działalności środowiskowych instytucji aktywizujących osoby niepełnosprawne w tym zaburzone psychicznie,
- promocja i wsparcie wolontariatu, w zakresie integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe), połączonych z realizacją zadań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej,
- organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno - społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie regionalnym i lokalnym,
- prowadzenie, publikowanie i upowszechnianie badań i analiz z zakresu integracji i polityki społecznej w regionie (w tym działań mających na celu przygotowanie i wdrażanie gminnych lub powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych).

Działania te realizowane będą w ramach projektów przewidzianych w Działaniu 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej” - Poddziałanie 7.2.1 „Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 40 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w ramach realizowanych projektów w 2009 roku 3 300 klientów instytucji pomocy społecznej zakończy udział w projektach dotyczących aktywnej integracji, w tym 2 280 osób z terenów wiejskich. Kontraktami socjalnymi objętych zostanie 3 050 osób, a 650 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zakończy udział w projektach obejmujących działania aktywizujące.

Wskaźniki:

- liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach w 2009 roku, w tym osób z obszarów wiejskich,
- liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w 2009 roku,
- liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projektach w 2009 roku

Zadanie 1.3 Wsparcie dla osób zagrożonych utratą pracy i tracących zatrudnienie w wyniku zwolnień grupowych spowodowanych recesją gospodarczą

1.3.1 Wsparcie osób zagrożonych zwolnieniami grupowymi w przedsiębiorstwach

Cel: Stworzenie możliwości znalezienia nowego zatrudnienia osobom zagrożonym zwolnieniami grupowymi w przedsiębiorstwach.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty obejmujące:

- wsparcie dla pracodawców przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne, realizowane w formie tworzenia i wdrażania programów zwolnień monitorowanych (*outplacement*), w tym szkoleń i doradztwa zawodowego,
- szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych (w tym indywidualne plany działań i pomoc w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia).

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” – Podziałania 8.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 10 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w ramach realizowanych projektów wsparciem w formie tworzenia i wdrażania programów zwolnień monitorowanych oraz szkoleń i doradztwa zawodowego objętych zostanie 500 osób.

Wskaźniki:

- liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w ramach projektów
- liczba osób zagrożonych zwolnieniami grupowymi uczestniczących w projektach

1.3.2 Aktywizacja osób bezrobotnych zwolnionych z pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Cel: Przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia poprzez zapewnienie pracownikom zwolnionym z pracy pomocy w znalezieniu nowego zatrudnienia.

Planowane działania:

Wsparcie kierowane będzie do osób bezrobotnych i obejmować ono będzie w szczególności:

- poradnictwo zawodowe (indywidualne i grupowe),
- pośrednictwo pracy,
- szkolenia prowadzące do podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych,
- przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, w tym pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem działalności gospodarczej,
- doposażenie lub wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

Zadanie to realizowane będzie przez powiatowe urzędy pracy ze środków Funduszu Pracy przyznanych w 2009 roku w ramach algorytmu podziału Funduszu Pracy w kwocie 113 413 900 PLN, oraz przez Powiatowe Urzędy Pracy w Sanoku, Krośnie, Stalowej Woli, Tarnobrzegu, Nisku i Mielcu w ramach projektów finansowanych środkami Funduszu Pracy pochodzących z rezerwy Ministra w obejmujących kwotę 5 335 800 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku w ramach realizowanych projektów ze środków Funduszu Pracy pochodzących z rezerwy Ministra wsparciem objętych zostanie 550 osób bezrobotnych zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracowników.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów
- liczba osób, które podjęły pracę w wyniku udzielonego wsparcia

Priorytet 2 Rozwój przedsiębiorczości oraz gospodarki opartej na wiedzy

Zadanie 2.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

2.1.1 Wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia

Cel: Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej przez mieszkańców regionu.

Planowane działania:

Projekty obejmować będą wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym na założenie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej) poprzez zastosowanie następujących instrumentów :

- doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości (w tym w formie spółdzielni lub spółdzielni socjalnej – o ile wszyscy udziałowcy są osobami, które rozpoczęły prowadzenie działalności w wyniku uczestnictwa w projekcie realizowanym w ramach przedmiotowego Działania), do wysokości stanowiącej równowartość 40 tys. zł (lub 20 tys. na osobę w przypadku spółdzielni lub spółdzielni socjalnej),
- wsparcie pomostowe w okresie od 6 do 12 miesięcy od dnia zarejestrowania działalności gospodarczej, obejmujące m.in. doradztwo oraz pomoc w efektywnym wykorzystaniu dotacji (wyłącznie dla osób, które rozpoczęły działalność w ramach danego projektu),
- promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia poprzez kampanie promocyjno – informacyjne,
- upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu rozwoju przedsiębiorczości.

Zadanie to realizowane będzie w ramach Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działania 6.2 „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 40 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Podjęcie samozatrudnienia przez osoby pozostające bez pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących obszary wiejskie, kobiet, ludzi młodych a także długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach zawodowych. Zakłada się, że w 2009 roku 300 osób uzyska środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki:

- liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym:
- liczba osób w wieku 15-24 lata
- liczba osób długotrwale bezrobotnych
- liczba osób niepełnosprawnych
- liczba osób zamieszkałych na wsi
- liczba osób w wieku 50-64 lat

2.1.2 Wsparcie samozatrudnienia wśród osób bezrobotnych

Cel: Wspieranie podejmowania przez osoby bezrobotne pracy na własny rachunek oraz zwiększanie aktywności zawodowej.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty skierowane na wsparcie samozatrudnienia osób bezrobotnych obejmujące:

- doradztwo indywidualne z zakresu podejmowania działalności gospodarczej,
- wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej.

Zadanie to realizowane będzie przez Powiatowe Urzędy Pracy poprzez projekty finansowane w ramach środków Funduszu Pracy. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 35 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2009 roku około 2 500 osób bezrobotnych podejmie działalność gospodarczą w wyniku otrzymania wsparcia w postaci usług doradczych oraz otrzymania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Wskaźniki:

- liczba osób, które otrzymały wsparcie jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej,
- kwota środków Funduszu Pracy wydatkowana na sfinansowanie tych projektów.

2.1.3 Rozbudowa systemu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Cel: Ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Planowane działania:

Ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania poprzez ułatwienie zaciągnięcia kredytów i pożyczek- poręczenie jako forma zabezpieczenia zobowiązań finansowych. Pomoc osobom bezrobotnym podjęciu samozatrudnienia poprzez poręczanie kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zadanie to realizowane będzie w ramach środków Podkarpackiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie. Na środki te składa się kapitał zakładowy Spółki 4 999 000 PLN oraz otrzymane dofinansowanie z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w kwocie

5 098 000 PLN. Ponadto w 2009r Fundusz będzie zabiegał o środki w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 w wysokości min. 5.000.000 PLN.

Przewidywane efekty:

W 2009 roku Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Rzeszowie planuje udzielenie 205 poręczeń o wartości 28 050 000 PLN. Zakłada się, że w wyniku udzielonego wsparcia utworzonych zostanie około 370 nowych miejsc pracy.

Wskaźniki:

- liczba udzielonych poręczeń w 2009 roku
- wartość udzielonych poręczeń
- liczba miejsc pracy powstałych w wyniku wsparcia udzielonego przez Podkarpacki Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

2.1.4 Wsparcie tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw

Cel: Rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Planowane działania:

Wspierane będą inwestycje związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, sprzedaży hurtowej i detalicznej, rzemiosła lub rękodzielnictwa, robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług transportowych oraz komunalnych, przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, magazynowania lub przechowywania towarów, wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy, rachunkowości i doradztwa lub usług informatycznych. Maksymalna wysokość pomocy jest uzależniona od przewidywanych w biznesplanie liczby utworzonych miejsc pracy. W przypadku 5 utworzonych miejsc pracy pomoc nie może przekroczyć 300 tys. zł, dla 3 i 4 utworzonych miejsc pracy – 200 tys. zł oraz 100 tys. zł do 2 utworzonych miejsc pracy. W przypadku przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych – 100 tys. zł.

Zadanie to będzie realizowane przez Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 691 160 000 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w okresie realizacji programu w latach 2007-2013 liczba wspieranych mikroprzedsiębiorstw na obszarach wiejskich regionu wyniesie 1 500.

Wskaźniki:

- liczba mikroprzedsiębiorstw objętych wsparciem w 2009 roku
- liczba utworzonych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorstwach

2.1.5 Promowanie działalności nierolniczej

Cel: Promowanie dywersyfikacji działalności i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodów oraz łagodzenie skutków bezrobocia.

Planowane działania:

Przewidziane jest wsparcie dla rolników i członków ich rodzin, którzy podejmą dodatkową działalność pozarolniczą w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, usług dla ludności, rzemiosła lub rękodzielnictwa, robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych, usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem, usług

transportowych oraz komunalnych, przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych, magazynowania lub przechowywania towarów, wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy, rachunkowości i doradztwa lub usług informatycznych, sprzedaży hurtowej i detalicznej. Zadanie to będzie realizowane przez Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania na poziomie kraju zaplanowane zostały środki w kwocie 2 047 167 200 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w okresie realizacji programu w latach 2007-2013 liczba beneficjentów, którym będzie udzielone wsparcie wyniesie około 1000 osób.

Wskaźniki:

- liczba rolników, którzy otrzymali wsparcie w 2009 roku
- liczba utworzonych miejsc pracy w 2009 roku

Zadanie 2.2 Rozwój gospodarki opartej na wiedzy

2.2.1 Zwiększenie transferu wiedzy między sektorem nauki, a przedsiębiorstwami regionie

Cel: Powstanie i rozwój sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty ukierunkowane na:

- tworzenie, rozwój i aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji (RSI) poprzez: studia, analizy, ekspertyzy, wsparcie szkoleniowo-doradcze dla podmiotów odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie RSI, tworzenie i rozbudowę systemu monitorowania RSI
- wsparcie tworzenia i rozwoju sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami badawczo - rozwojowymi, uczelniami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym, poprzez m.in.: kampanie informacyjne i imprezy służące kojarzeniu partnerów i promocji transferu wiedzy i innowacji, rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji
- stypendia naukowe dla doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju województwa

Przewidywane efekty:

Zwiększenie poziomu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez:

- wzrost liczby doktorantów kształcących się na kierunkach uznanych za szczególnie rozwojowe - udzielanie 26 stypendiów doktoranckich;
- zapewnienie warunków do realizacji Regionalnej Strategii Innowacji - działania skierowane na jej rozwój i aktualizację, a także wzmocnienie elementów systemu wdrażania RSI (Podkarpackiej Rady Innowacyjności, Komitetu Zarządzającego, Podkarpackiego Forum Innowacyjności, Paneli Celów Strategicznych).
- powstanie i rozwój sieci współpracy i wymiany informacji między instytucjami naukowymi a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii.

Zadanie to realizowane będzie w ramach projektu systemowego realizowanego przez Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w ramach Priorytetu VII Regionalne kadry gospodarki Działania 8.2 „Transfer wiedzy” – Podziałania 8.2.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez

Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 19 990 723 PLN.

Wskaźniki:

- liczba osób, które otrzymały stypendia doktoranckie
- liczba projektów realizowanych w ramach współpracy i wymiany informacji pomiędzy instytucjami naukowymi, a przedsiębiorcami w zakresie innowacji i transferu technologii

2.2.2 Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości

Cel: Wsparcie dla rozwoju istniejących przedsiębiorstw poprzez zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania.

Planowane działania:

Działanie realizowane będzie poprzez projekty skierowane na bezpośrednie dotacje inwestycyjne. Schemat B realizowany będzie m.in. poprzez bezpośrednie dotacje inwestycyjne w zakresie podnoszenia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw m.in. na:

- inwestycje przede wszystkim oparte na szeroko rozumianych innowacjach i wiedzy oraz zakup patentów i nowych technologii,
- inwestycje z zakresu informatyzacji, a także zastosowania i wykorzystania technologii gospodarki elektronicznej oraz technologii informatycznych i komunikacyjnych (ICT),
- inwestycje z zakresu rozbudowy lub rozszerzenia zakresu działania przedsiębiorstwa,
- inwestycje z zakresu zmian w procesie produkcyjnym lub sposobie świadczenia usług, a także unowocześnienia wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej,
- wdrażanie wydajnych systemów zarządzania środowiskiem oraz wdrażanie i stosowanie technologii zapobiegania zanieczyszczaniu środowiska – (z wyłączeniem przedsiębiorstw, dla których minęły okresy dostosowawcze w zakresie wdrożenia i zgodności z unijnymi dyrektywami),
- inwestycje z zakresu zarządzania jakością,
- tworzenie i rozwijanie powiązań kooperacyjnych, poprzez wsparcie wspólnych inwestycji i działań marketingowych firm, a także usługi doradcze i szkoleniowe powiązane z tymi typami projektów.

Kwoty wsparcia:

Schemat B – Bezpośrednie dotacje inwestycyjne

- minimalna kwota wsparcia - 10 tys. PLN (2,5 tys. euro),
- maksymalna kwota wsparcia :
  - mikro i małe przedsiębiorstwa – 800 tys. PLN (200 tys. euro),
  - średnie przedsiębiorstwa – 1,2 mln PLN (300 tys. euro),
- maksymalna kwota wsparcia MSP w przypadku projektów wykazujących wyższy poziom innowacyjności:
  - projekty innowacyjne, w których zastosowano rozwiązania stosowane w kraju przez okresie dłuższym niż 4 lata - 2 mln PLN (500 tys. euro) ,
  - projekty o wysokim potencjale innowacyjnym, w których zastosowano rozwiązania stosowane na świecie przez okres nie dłuższym niż 3 lata - 5,6 mln PLN

Zadanie to realizowane będzie przez Departament Wspierania Przedsiębiorczości Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w ramach I osi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013. Na realizację tego zadania w całym okresie jego wdrażania zaplanowane zostały środki w kwocie 226 147 235 EURO.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w wyniku udzielonego wsparcia do 2010 roku utworzonych zostanie 456 miejsc w przedsiębiorstwach, w tym 228 miejsc pracy dla kobiet i 228 dla mężczyzn, w tym 160 miejsc pracy powstanie na obszarach wiejskich.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych miejsc pracy w wyniku wsparcia inwestycyjnego przedsiębiorstw, w tym:
  - liczba miejsc pracy dla kobiet
  - liczba miejsc pracy dla mężczyzn
  - liczba miejsc pracy utworzonych na obszarach wiejskich

2.2.3 Wspieranie rozwoju firm zorientowanych na zaawansowane technologie

Cel: Powstawanie nowych miejsc pracy oraz transferu innowacji i nowoczesnych technologii dla przedsiębiorstw

Planowane działania:

Wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości zorientowanej na zaawansowane technologie oraz stymulacji działań zmierzających do generowania innowacji służyć będzie Podkarpacki Park Naukowo Technologiczny. Zakończony został I etap projektu „Utworzenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego” w ramach którego uzbrojono 118 ha terenów przeznaczonych dla inwestorów. W ramach kontynuacji procesów wdrażanych w projekcie realizowany będzie II etap „Rozbudowa Podkarpackiego Parku Naukowo Technologicznego”. Zadanie to realizowane będzie przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w latach 2009 -2014 utworzonych zostanie 1 187 nowych miejsc pracy przez inwestorów lokujących swoje firmy na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Wskaźniki:

- liczba inwestycji zlokalizowanych na terenie Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego
- liczba utworzonych miejsc pracy

Priorytet 3 Rozwój aktywnej polityki oraz partnerstwa na rynku pracy

Zadanie 3.1 Doskonalenie usług świadczonych przez instytucje rynku pracy

3.1.1 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy

Cel: Podnoszenie jakości świadczonych usług świadczonych przez pracowników instytucji rynku pracy.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty służące wzmocnieniu i rozwojowi publicznych służb zatrudnienia w regionie, m.in. poprzez szkolenia, doradztwo, badania rynku pracy, w tym:

- upowszechnianie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego w regionie, m.in. poprzez dofinansowanie zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy,
- szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr publicznych służb zatrudnienia działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych przez nie zadań

Szkolenia pracowników instytucji rynku pracy realizowane będą również w oparciu o „Wojewódzki plan szkoleń urzędów pracy województwa podkarpackiego”, który tworzony jest na podstawie analizy potrzeb szkoleniowych zgłaszanych przez pracowników służb zatrudnienia. Zadanie to realizowane będzie przez powiatowe urzędy pracy w ramach środków Funduszu Pracy oraz środków dostępnych w Działaniu 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie - Poddziałanie 6.1.2 „Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania obejmującego zatrudnienie oraz szkolenia pracowników zaplanowane zostały środki w kwocie 14 500 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku z różnych form podnoszenia kwalifikacji skorzysta około 500 pracowników instytucji rynku pracy z terenu województwa podkarpackiego, w tym 272 osoby zostaną przeszkolone w ramach Poddziałania 6.1.2 „Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Wskaźniki:

- liczba pracowników publicznych służb zatrudnienia objętych szkoleniami w 2009 r.
- w tym korzystający ze szkoleń indywidualnych
- w tym korzystający ze szkoleń grupowych

3.1.2 Podnoszenie jakości usług poradnictwa zawodowego w publicznych służbach zatrudnienia

Cel: Doskonalenie oferty programowej oraz wzrost liczby osób korzystających z usług poradnictwa zawodowego.

Planowane działania:

W ramach tego zadania realizowane będą projekty doskonalenia kadry i pozyskiwania nowych metod pracy z klientami. Różnicowanie i wzbogacenie oferty usług umożliwi zaktywizowanie szerokiej grupy odbiorców, szczególnie osób znajdujących się w specyficznej sytuacji życiowej i zawodowej, gdzie poradnictwo zawodowe będzie jednym

z istotnych elementów skierowanych do nich działań aktywizacyjnych. Zadanie to realizowane będzie przez Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie, powiatowe urzędy pracy poprzez projekty finansowane w ramach środków Funduszu Pracy oraz w ramach działania Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Zakłada się poszerzenie oferty i zakresu świadczonych usług oraz wzrost w porównaniu z 2008 rokiem o około 10 % klientów korzystających z poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych poradnictwem indywidualnym w 2009 roku
- liczba osób objętych poradnictwem grupowym w 2009 roku
- liczba osób, którym świadczone były usługi z zakresu informacji zawodowej w 2009 roku

3.1.3 Podnoszenie kwalifikacji pracowników administracji samorządowej

Cel: Podniesienie umiejętności pracowników administracji samorządowej dotyczących zarządzania projektami.

Planowane działania:

Projekt obejmował będzie przeprowadzenie szkolenia „Project Manager dla sektora samorządowego”. Szkolenie to pozwoli nabyć jego uczestnikom umiejętności z zakresu zarządzania projektami według wytycznych International Project Management Association. Szkolenie ukierunkowane będzie na uzyskanie przez jego uczestników międzynarodowego certyfikatu na poziomie D – Certified Project Management Associate. Zadanie to realizowane będzie przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. poprzez projekt „Project Manager szansa na nową jakość pracy samorządów południowo-wschodniej Polski” w ramach Działania 5.2 Wzmocnienie potencjału administracji samorządowej – Poddziałanie 5.2.1 „Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Na realizację tego projektu przeznaczone zostały środki w kwocie 2 203 402 PLN.

Przewidywane efekty:

Projekt jest skierowany do pracowników jednostek samorządu terytorialnego z województwa podkarpackiego, małopolskiego, lubelskiego i świętokrzyskiego i zakłada przeszkolenie 240 pracowników w 20 grupach podczas 2 400 godzin szkoleniowych

Wskaźniki:

- liczba pracowników jednostek samorządu terytorialnego objętych szkoleniem w 2009 r.
- liczba pracowników jednostek samorządu terytorialnego, którzy uzyskali certyfikaty

3.1.4 Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej

Cel: Podnoszenie jakości usług świadczonych przez pracowników instytucji pomocy społecznej.

Planowane działania:

Realizowane będą szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań. Zadanie to realizowane będzie w ramach projektów systemowych w Działaniu 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji - Poddziałanie 7.1.3 „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 3 500 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się, że w 2009 roku 490 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją) objętych zostanie szkoleniami i innymi formami podnoszenia kwalifikacji w systemie pozaszkolnym. Planuje się również, że 1030 pozostałych pracowników instytucji pomocy i integracji podniesie swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym

Wskaźniki:

- liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej (bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją), którzy podnieśli swoje kwalifikacje w 2009 roku,
- liczba pozostałych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej, którzy podnieśli swoje kwalifikacje w 2009 roku

3.1.5 Rozwój usług sieci EURES

Cel: Ułatwienie dostępu klientom do usług sieci EURES oraz usprawnienie prowadzonych procesów rekrutacyjnych.

Planowane działania:

Zadanie to obejmować będzie współpracę z instytucjami i partnerami rynku pracy na terenie województwa w celu poszerzenia zakresu dostępności osób zainteresowanych podejmowaniem pracy za granicą do usług sieci EURES. Prowadzone będą szkolenia asystentów EURES oraz pracowników powiatowych urzędów pracy i instytucji rynku pracy, oraz przekazywane materiały informacyjne. We współpracy z partnerami rynku pracy zorganizowane zostaną III Międzynarodowe Targi Pracy w Rzeszowie podczas których prowadzone będą rekrutacje, organizowane prezentacje o warunkach życia i pracy w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, a finansowane ze środków Funduszu Pracy oraz środków z grantu EURES/2009 przyznanego na podstawie porozumienia Samorządu Województwa z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej. Wnioskowana kwota grantu na lata 2009/2010 to 116 460 PLN.

Przewidywane efekty:

Zakłada się w, że w 2009 roku z usług sieci EURES skorzysta około 3 000 osób. Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie będzie uczestniczył w III Międzynarodowych Targach Pracy w Rzeszowie, które zostały zaplanowane na IV kwartał 2009 r.

Wskaźniki:

- liczba osób, które skorzystały z usług sieci EURES w 2009 roku,
- liczba przeprowadzonych rekrutacji dla pracodawców w 2009 r.
- liczba osób, które wzięły udział w III Międzynarodowych Targach Pracy w Rzeszowie

Zadanie 3.2 Rozwój systemu informacji o rynku pracy

3.2.1 Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych

Cel: Koordynacja kierunków kształcenia i szkolenia bezrobotnych i osób poszukujących pracy z potrzebami rynku pracy.

Planowane działania:

Prowadzony będzie monitoring zawodów i specjalności oraz zgłoszonych do urzędów pracy ofert pracy. Opracowane w wyniku prowadzonych badań raporty obejmować będą stan i strukturę zawodową bezrobotnych oraz ofert pracy, które wpłynęły do powiatowych urzędów pracy. Przeprowadzona analiza struktury zawodowej bezrobotnych będzie pomocna w podejmowaniu działań na rzecz poprawy sytuacji osób młodych na rynku pracy. Zmiany w tym zakresie mogą również wpływać na dokonywanie korekt profili i kierunków kształcenia w szkołach jak też kreowania popytu na pracę wśród pracodawców. Zadanie to realizowane będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Przewidywane efekty:

Dostosowanie usług świadczonych przez powiatowe urzędy pracy oraz partnerów rynku pracy do zmieniających się potrzeb pracodawców. Udostępnianie wyników badań instytucjom oświatowym oraz firmom szkoleniowym w celu dostosowywania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych badań w 2009 roku
- liczba opracowań, raportów powstałych w wyniku przeprowadzonych badań

3.2.2 Analiza trendów rozwojowych branży budowlanej w województwie podkarpackim

Cel: Diagnoza możliwości rozwoju oraz potencjału kadrowego firm budowlanych w regionie.

Planowane działania:

Realizowane będzie badanie dotyczące zachodzących w regionie trendów rozwojowych w branży budowlanej, a w szczególności budownictwie drogowym. Zdiagnozowana zostanie aktualna sytuacja przedsiębiorstw oraz kierunków ich rozwoju. Zadanie to będzie realizowane w ramach projektu pilotażowego, który pozwoli na wypracowanie i wdrożenie metodologii, która w przyszłości może posłużyć do cyklicznych badań i analiz dotyczących trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych w regionie. Zadanie to realizowane będzie jako projekt własny Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie w Działaniu 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie” Podziałanie 8.1.4 „Przewidywanie zmiany gospodarczej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na realizację tego zadania przeznaczone zostały środki w kwocie 431 472 PLN.

Przewidywane efekty:

Poprawa funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą, przygotowanie diagnozy zachodzących w regionie trendów rozwojowych, a także prognozy zmian gospodarczych w województwie podkarpackim. Istotnym elementem projektu systemowego będzie również upowszechnianie wyników badania i analiz oraz związana z nimi wymiana informacji.

Wskaźniki:

- liczba raportów z badań
- opracowanie metodologii do stałego systemu monitorowania trendów rozwojowych i zmian gospodarczych zachodzących w regionie.

Zadanie 5.3 - Doskonalenie systemu informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego

Cel: Rozwój informacji o możliwościach kształcenia ustawicznego w regionie.

Planowane działania:

Osoby zainteresowane podnoszeniem swoich kwalifikacji, pracodawcy oraz instytucje rynku pracy posiadają dostęp do aktualnych ofert edukacyjnych i szkoleniowych poprzez prowadzony przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie rejestr instytucji szkoleniowych. Rejestr jest bazą informacyjną o ofercie szkoleniowej instytucji kształcących osoby bezrobotne, poszukujące pracy oraz pragnące podnieść swoje kwalifikacje zawodowe.

Przewidywane efekty:

Zwiększenie dostępu do oferty szkoleniowej na terenie województwa. Zakłada się, że 2009 roku w rejestrze instytucji szkoleniowych prowadzonym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie zgromadzone i zaktualizowane zostaną dane o 400 instytucjach szkoleniowych.

Wskaźniki:

- liczba instytucji szkoleniowych wpisanych do rejestru w 2009 roku
- liczba instytucji szkoleniowych funkcjonujących w rejestrze instytucji szkoleniowych na koniec 2009 roku

Zadanie 3.3 Rozwój partnerstwa na rynku pracy

3.3.1 Wsparcie inicjatyw edukacyjnych na obszarach wiejskich

Cel: Zwiększenie aktywności mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz tworzenia lokalnych inicjatyw ukierunkowanych na rozwój edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia

Planowane działania:

Realizowane będą projekty ukierunkowane na:

- tworzenie i wsparcie działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich,
- podnoszenie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach,
- działania informacyjno – promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia.

Zadanie to będzie realizowane w ramach Priorytetu IX Rozwój Wykształcenia i Kompetencji w regionach Działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”

Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 6 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Realizowane będzie wsparcie na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich ukierunkowane na:

- rozwój oferty edukacyjnej na obszarach wiejskich,
- wzmocnienie znaczenia instytucji oświatowych w środowiskach lokalnych,
- podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich,
- podniesienie oraz nabycie nowych umiejętności zawodowych przydatnych poza rolnictwem

Zakłada się, że w 2009 roku zrealizowanych zostanie 50 projektów dotyczących oddolnych inicjatyw edukacyjnych na obszarach wiejskich.

Wskaźniki:

- liczba projektów realizowanych w 2009 roku,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2009 roku

3.3.2 Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszarów wiejskich

Cel: Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich.

Planowane działania

Realizowane będą projekty obejmujące:

- aktywizację zawodową mieszkańców obszarów wiejskich, poprawę zdolności do zatrudnienia oraz rozwój usług aktywizacyjnych,
- wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym,
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno- społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Zadanie to będzie realizowane w ramach Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Działania 6.3 „Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 1 000 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2009 roku realizowanych będzie 40 projektów dotyczących aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych.

Wskaźniki:

- liczba projektów realizowanych w 2009 roku,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2009 roku

3.3.3 Wsparcie integracji społecznej mieszkańców obszarów wiejskich

Cel: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz rozwój integracji społecznej na obszarach wiejskich.

Planowane działania:

Realizowane będą projekty ukierunkowane na:

- integrację społecznej mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwój usług społecznych na tych obszarach ,
- wsparcie inicjatyw lokalnych o charakterze informacyjnym, szkoleniowym i promocyjnym (w formie szkoleń, spotkań, seminariów) mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszarów wiejskich,
- rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Zadanie to będzie realizowane w ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wdrażanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Na realizację tego zadania zaplanowane zostały środki w kwocie 4 700 000 PLN.

Przewidywane efekty:

Planuje się, że w 2009 roku realizowanych będzie 50 projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych

Wskaźniki:

- liczba projektów realizowanych w 2009 roku,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów w 2009 roku

ROZDZIAŁ 4

ZARZĄDZANIE I PARTNERSTWO

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok został opracowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Zarządzeniem Nr 12/09 Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie z dnia 3 lutego 2009 roku powołany został Zespół ds. opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2009 rok.

W ramach konsultacji opracowywanego dokumentu w dniu 26 lutego 2009 roku Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie zwrócił się do instytucji i organizacji z terenu województwa podkarpackiego z prośbą o przesłanie opisu planowanych działań, które realizowane będą w 2009 roku z wykorzystaniem zarówno środków Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych funduszy. W dniu 6 maja 2009 roku dokument ten został przesłany do Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy z województwa podkarpackiego w celu jego konsultacji.

Zadania zawarte w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok zostały określone na podstawie kart zadań zgłoszonych przez instytucje i organizacje z terenu województwa podkarpackiego w trakcie przeprowadzonych konsultacji.

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok zawiera opis zadań, które będą realizowane w ramach poszczególnych priorytetów oraz źródła ich finansowania, jak również planowanych kwot przeznaczonych na realizację poszczególnych zadań w 2009 roku lub, gdy nie było to możliwe do ustalenia w całym okresie wdrażania poszczególnych zadań.

ROZDZIAŁ 5

MONITOROWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ Z WYKONYWANYCH ZADAŃ

Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia określa priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia na regionalnym rynku pracy w oparciu o określone w nim priorytety wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020. Dlatego też dokument ten podlega zatwierdzeniu przez Zarząd Województwa Podkarpackiego.

W rozdziale trzecim Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok zawarto opis zadań, które będą realizowane w ramach priorytetów określonych w tym dokumencie oraz przewidywane efekty tych zadań.

Monitorowanie realizacji działań określonych w priorytetach Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok prowadzone będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie. Będzie on zbierał sprawozdania od jednostek, które będą realizować i koordynować realizację zadań określonych tym dokumencie.

Sprawozdanie z realizacji zadań za 2009 rok sporządzone zostanie na podstawie formatu określonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie i zawierać będzie:

- oznaczenie kierunku działań w ramach którego realizowane było zadanie,
- charakterystykę i efekty zadań realizowanych w 2009 roku,
- kwotę wydatkowaną na jego realizację wraz z podaniem źródła finansowania,
- wnioski wynikające z realizacji działań.

Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie do końca marca 2010 roku przedłoży Zarządowi Województwa Podkarpackiego informację wraz z wnioskami z realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok.